

Scenarij dokumentarnog filma

Ivanović, Goran

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:077742>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-28**



Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)



Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Prijeđiplomski studij novinarstva

Goran Ivanović

Scenarij dokumentarnog filma: Umjetnik u meni

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Prijeđiplomski studij novinarstva

Goran Ivanović

Scenarij dokumentarnog filma: Umjetnik u meni

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Petra Kovačević

Student: Goran Ivanović

Zagreb, rujan 2024.

Izjavljujem da sam završni rad "Scenarij dokumentarnog filma: Umjetnik u meni", koji sam predao na ocjenu mentorici doc. dr. sc. Petri kovačević, napisao samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Goran Ivanović

SADRŽAJ

SADRŽAJ	4
SAŽETAK.....	5
1. UVOD	6
2. ISTRAŽIVANJE TEME	6
2.1 ODLIKE DOKUMENTARNOG FILMA	7
2.2 TEME U MEDIJIMA I PRIKAZI UMJETNOSTI KROZ DOKUMENTARNI FILM.....	8
3. FOKUS ISTRAŽIVANJA	9
4. KREATIVNI PRISTUP	9
4.1 SINOPSIS.....	10
4.2 NARATIVNI PRISTUPI	10
4.3 PRISTUPI U PRODUKCIJI FILMA	12
5. SCENARIJ	13
6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK.....	20
6.1 PRODUKCIJSKI IZAZOVI	20
6.2 PROCES PISANJA SCENARIJA	21
6.3 REZULTATI DOKUMENTARNOG FILMA	22
7. POPIS LITERATURE:	23
8. SUMMARY	24
9. PRILOZI.....	25

SAŽETAK

Fokus rada jest proces izrade scenarija dokumentarnog filma: "Umjetnik u meni". Riječ je o kratkom dokumentarnom filmu koji opisuje živote dvaju umjetnika različitih životnih situacija. Danijela Grgurić odlučila je odustati od umjetnosti i postati medicinska sestra, dok je Goran Lautar odustao od svog posla u državnoj upravi i odlučio se baviti umjetnošću. Cilj dokumentarnog filma bio je ispitati njihove razlike i sličnosti, kao i unutarnju motivaciju prema umjetnosti. S obzirom da se mediji, ali i veliki dio dokumentarnih filmova o umjetnosti, rade isključivo povodom nekih umjetničkih manifestacija ili u svrhu promicanja kulture, odlučeno je koristiti drugačiji pristup. Ovaj dokumentarni film predstavlja manje poznate umjetnike, bez nekog specifičnog povoda, osim toga što nisu dovoljno zastupljeni. Prilikom izrade filma, ispitani su različiti redateljski pristupi, a kao vodeći odabrani su performativni, poetski i opservacijski pristup. U ovom radu detaljno su opisani svi planovi prije snimanja, kako su se oni mijenjali nakon snimanja te kako su se rješavale poteškoće tijekom produkcije. Od samih početaka, odlučeno je kako u filmu neće biti redateljske prisutnosti ni naracije, što je samim time zahtjevalo veliku pozornost pri provedbi svih intervjua, snimanju vizualnih sekvenci i kreiranju scenarija. Naglasak cijelog rada jest na važnosti redateljeve pripreme i razmišljanja unaprijed kako bi se mogao kreirati scenarij, a naposljetku i cijeli dokumentarac.

Ključne riječi: dokumentarni film, produkcija, scenarij, redateljski pristupi, intervjua, umjetnost

1. UVOD

Prema definiciji Hrvatske Enciklopedije, umjetnost se smatra "ukupnošću ljudske duhovne djelatnosti s pomoću sredstava kojima se izražava estetsko iskustvo, uključujući stvaranje, stvoreno djelo i doživljaj djela" ("Umjetnost", 2024). Samim time umjetnost obuhvaća mnoge djelatnosti koje su česta tema filmova, novinarskih članaka, vijesti, knjiga itd. Prošle godine mediji su izvještavali o nezadovoljstvu i prosvjedima samostalnih umjetnika (Derk, Denis (2022), Salvia, Vedran (2023), Orešković, Petra (2023), Kanazir, Ana (2023), Kućinac, Dunja (2023)). Umjetnici većinski nisu zadovoljni svojim položajem u društvu. Postavlja se pitanje: zašto se mnogi ipak bave umjetnošću i može li se njihov odnos sa umjetnosti prikazati na drugačiji način?

Tema ovog rada jest razvoj scenarija i odabir redateljskog pristupa pripovijedanja u dokumentarnom filmu koji prikazuje intiman prikaz života dvaju osoba koje su od malih nogu pokazivale interes i želju za umjetnošću, kao i njihov daljnji put kroz život. Rad se fokusira na izradu dokumentarnog filma te njegove istraživačke i kreativne aspekte, a to uključuje: odabir redateljskih pristupa u dokumentarnom filmu, selekciju sugovornika, intervju, izazove u pronalaženju zajedničkih točaka između dva sugovornika te naposljetku pisanje scenarija i montažu dokumentarnog filma. Sugovornici su izabrani zbog svojih različitih priča kako bi se mogle proučiti suprotne perspektive i procijeniti utjecaj životnih okolnosti na njihovu trenutnu situaciju, te utječe li to na njihovu percepciju umjetnosti.

2. ISTRAŽIVANJE TEME

Umjetnost obuhvaća brojne vidove izražavanja i samim time široki spektar osoba. Prije početka izrade ovog dokumentarnog filma bilo je potrebno provesti selekciju teme, odrediti tematski

fokus, te nakon toga napraviti temeljito istraživanje o temi. U ovom dokumentarcu to uključuje: istraživanje o značaju i pristupima istraživanja u dokumentarnom filmu, analizu medijskih članaka i drugih istraživanja o umjetnosti i kako se ona dosad odraživala u dokumentarnom filmu.

2.1 ODLIKE DOKUMENTARNOG FILMA

Dokumentarni film smatra se zasebnim filmskim rodnom. Filmski analitičar, Hrvoje Turković tvrdi kako "razliku između igranog i dokumentarnog na filmu ljudi najčešće određuju kao razliku između izmišljenog i neizmišljenog, činjeničnog; između namještenog za snimanje i onoga što se odvija bez obzira na snimanje" (2012:45). Međutim, Turković se ne slaže s tom definicijom i smatra je površnom. On drži da glavne odlike dokumentarnog filma počivaju u njegovoj namjeni jer "dokumentarcu je, opet, osnovni cilj da stvori dojam o činjeničnom, stvarnom, zatečenom stanju, i pri tom se može služiti čak i namještanjima, igranofilmskim rekonstrukcijama." (2012:45).

Nadalje, američki filmski teoretičar i kritičar Bill Nichols nudi još širu definiciju te smatra kako je svaki film dokumentarni. On polazi od toga kako "čak i najčudljivija fikcija daje dokaz o kulturi koja ga je proizvela i reproducira sličnost s ljudima koji nastupaju u njemu" (Nichols, 2001:1). S obzirom na neslaganja oko toga što bi dokumentarac trebao biti postoje različita shvaćanja o podvrstama i žanrovima dokumentarnog filma.

Nikica Gilić u svojoj knjizi "Filmske vrste i rodovi" govori o: filmovima o kulturi (općenito ili o nekom razdoblju), socijalnom filmu, političkom filmu (koji je srodan socijalnom), ratnom, poetskom, glazbenom...(2013:90-91) Nichols ih, s druge strane, ne dijeli po tematici već prema redateljskom pristupu. Razlog je tome što "svaki dokumentarac ima svoj prepoznatljiv glas", a taj glas se "ponaša kao redatelj potpis ili otisak prsta" (2001:99). Nichols tako razvija šest modela ili pristupa kojima redatelj pristupa svom dokumentarnom filmu, a to su: "objašnjavajući, opservacijski, interaktivni, reflektivni, performativni i poetski" (2001:99). Neovisno o korištenom pristupu, jedna od osnovnih funkcija dokumentarnog filma je "reprezentacija interesa pojedinaca i grupa," (2001:1). Time Nichols ujedno povlači i jasnu distinkciju između idealtipskog medijskog članka, koji je tu više da prenese, dok dokumentarni reprezentira ili predstavlja.

2.2 TEME U MEDIJIMA I PRIKAZI UMJETNOSTI KROZ DOKUMENTARNI FILM

Vrlo široko gledano, uloga medija kao i dokumentaraca uključuje informiranje i educiranje javnosti, ali postoji određena distinkcija. Primjerice, Turković to objašnjava na način da nas "vijesti suočavaju s izoliranim informativnim činjenicama, dok većina dokumentaraca nastoji dati međusobno povezane činjenice i želi na sustavan način izložiti činjenice." (2012:46). On tako smatra kako dokumentarni filmovi spajaju u jedinstvenu cjelinu više činjenica, dok ih vijesti predstavljaju individualno. Upravo do tog se problema može doći kada je u pitanju umjetnost. Većinu članaka na popularnim hrvatskim news-portalima unatrag posljednje dvije godine fokusiraju se ili na konkretne probleme (kao npr. preniske mirovine) ili pak njihovom inspirativnom usponu u kojemu se naposljetku izgrade kao uspješni umjetnici. Najčešći povod da se piše o umjetnicima su izložbe, koncerti ili neke druge manifestacije koje služe promicanju umjetnosti. S druge strane, dokumentarni film kao vrsta nudi mogućnost da autor objedini sve elemente, fokusirajući se na uspone i padove umjetnika i izložene na sustavan i narativno logičan način.

Ipak, filmove o umjetnosti nije moguće jednoznačno klasificirati jer im se može pristupiti iz različitih perspektiva. Gilić tvrdi da "filmovi o pojedinim umjetnicima, za razliku od filmova o kulturi općenito, ili o nekom razdoblju kulture/umjetnosti, mogu se shvatiti i kao utjecajan i raširen žanr dokumentarnih filmova, ali i kao podžanr filmova o kulturi" (2013:91). Takav dokumentarni film, može se baviti umjetnicima koji su ujedno i povijesne ličnosti i time se više fokusirati na objašnjavajući pristup, a može se baviti o umjetnicima danas i time se više opredijeliti za opservacijski ili performativni pristup.

Umjetnost je bila obrađena i kroz dokumentarni film. Štoviše, u analizi Hrvoja Turkovića o dokumentarnim filmovima u periodu od 1992. do 2007., on tvrdi kako se "filmove o umjetnosti i umjetnicima držalo izrazito 'kulturno respektabilnim' takvi su filmovi redovito dobivali subvenciju na natječajima, a bili su ustaljenom dokumentarističkom vrstom na Hrvatskoj televiziji, sa zavidnom proizvodnom stalnošću" (2008:12). Ipak, treba uzeti u obzir kako su filmovi u tom periodu "pretežito rađeni kao svojevrsna dokumentacija o umjetnicima, njihovu radu, a u povodu kakve suvremene ili retrospektivne izložbe" (2008:13). Iz toga je moguće vidjeti isti problem koji je prisutan i u medijima. Povod je najčešće neka manifestacija. Kada je riječ o pristupima koji su se koristili "umjetnicima i njihovu radu pristupalo se uglavnom vrlo konvencionalizirano – bilo obrazovno-obavijesno ili poetski-interpretativno, ali i

mnogo je filmova urađeno u pristojnome dokumentarističkome standardu" (2008:13). Turković također ističe kako "ovi filmovi o umjetnosti tek su ogrankom šire kategorije dokumentaraca o kulturi i kulturnim pojavama", što znači da, "ta pomalo rasplinuta skupina vezana je bila uz njegovanje 'nacionalne samosvijesti', odnosno uz dokumentiranje 'nacionalnog blaga', odnosno 'nacionalnog nasljeđa'" (2008:13). Iz ovoga je moguće zaključiti kako motivi za snimanje dokumentarnih filmova nisu bili socijalne ili psihološke prirode, nego kulturne i nacionalne.

3. FOKUS ISTRAŽIVANJA

Istraživački fokus ovog rada jest refleksija o izradi scenarija, što uključuje odabir i razvoj najprikladnijih pristupa pripovijedanja u ovom dokumentarnom filmu s obzirom na njihovu temu i svrhu. Kratki dokumentarni film "Umjetnik u meni" predstavlja dva aktera različitih životnih priča u kontekstu umjetnosti. Cilj je bio ispitati i publici na drugačiji način približili položaj i život umjetnika te proniknuli u njihove intimne motivacije, porive i izazove s kojima se suočavaju. Iz dosadašnjih izjava u medijima i prosvjeda koji su se odvijali tijekom prošle godine, zaključeno je kako život umjetnika nije lak i stabilan. Zato je cilj što više upoznati se sa sugovornicima i ići dublje od uobičajenih izjava za medije.

Upravo je to oblikovalo kreativan pristup u pripremi snimanja, a potom u odabiru narativnih tehnika, izradi scenarija i montaži.

4. KREATIVNI PRISTUP

Bill Nichols vjeruje kako nam dokumentarni filmovi "posuđuju sposobnost pravovremenog viđenja problema kojima je potrebna pozornost" (2001:2). Upravo zato je dokumentarni film prikladan za obradu ove teme. Uz to, oni se "zalažu ili predstavljaju stavove individualaca, grupa i institucija (Nichols, 2001:5). Jedna od bitnih stavki bila je i izbjegavanje korištenja off-a ili naracije, što cijelu formu odvaja od televizijskih priloga, ali i nekih dokumentaraca. Dokumentarac se zove "Umjetnik u meni", i vrši upravo spomenutu ulogu predstavljanja stavova dvoje umjetnika kroz njihovu osobnu priču. U kontekstu ovog dokumentarnog filma to su bili Goran i Danijela, koji su kroz dokumentarac pričali svoja životna iskustva te njihov nekadašnji i sadašnji odnos s umjetnosti.

Danijela je svoj umjetnički put započela u primjenjenoj školi za umjetnost i dizajn. Nakon toga je odustala i promjenila struku te postala medicinska sestra. Goran je s druge strane odustao od svojeg posla u ministarstvu zaštite okoliša kako bi se u potpunosti mogao posvetiti umjetnosti s

kojom se povezuje, a to je glazba. Odabrani su kao glavni akteri ovoga dokumentarca zbog svojih različitih životnih situacija, što omogućuje različite, a potencijalno i slične odgovore.

4.1 SINOPSIS

Danijela Grgurić (45), medicinska je sestra koja se davno pokušala financirati kao samostalna umjetnica. Zbog nemogućnosti pronalaska zainteresiranih u struci, odustaje od umjetnosti i odlučuje se za pretkvalifikaciju za medicinsku sestru. Goran Lautar (52), glazbenik je koji se većinu svoga života nikada nije bavio glazbom kao stalnim zanimanjem. Nakon 10 godina rada u Ministarstvu za zaštitu okoliša, on daje otkaz kako bi se u potpunosti mogao posvetiti glazbi, a sada nastupa kao: "one-man band", pod nazivom "Neon Lies". Njihove priče potpuno su različite, ali ne i osjećaji prema umjetnosti koji i dalje čine sastavan dio njih.

4.2 NARATIVNI PRISTUPI

Za početak stvaranja bilo je potrebno informirati se o pristupima kojima redatelj može pristupiti dokumentarnom filmu. Nicholsovi modeli predstavljali su dobru podlogu, a zbog opsežnosti teme, izabrana je kombinacija više modela.

Najizraženiji pristup u ovom dokumentarnom filmu jest performativni. Nichols performativni pristup predstavlja kao drugačiji u odnosu na klasični objašnjavajući pristup. On ovaj pristup opisuje kao pristup koji se pita: "što osim činjenica utječe na naše razumijevanje svijeta" (Nichols, 2001:131)? Prema njemu, "performativni pristup za cilj ima demonstrirati kako utjelovljeno znanje pruža ulaz u razumijevanje općenitijih procesa u društvu" (Nichols, 2001:131) On pokušava na subjektivan način prikazati nečija iskustva i gledatelja staviti u položaj glavnih aktera dokumentarnog filma. Pritom, slobodno miješa ekspresivne tehnike koje daju strukturu i gustoću fikciji (point-of-view kadrovi, glazbena pozadina, prikazivanje subjektivnih stanja uma, zamrznuti kadrovi i sl.)" (Nichols, 2001:134). Cilj ovog pristupa bio je približiti umjetnike publici na jedan intiman način, kako bi se bolje razumjelo ono što ih je točno poguralo u umjetnost ili udaljilo od nje. Zato je kao glavna metoda odabran dubinski intervju. Dubinski intervju za cilj ima na dubljoj razini povezati se sa sugovornikom. Ipak, ovdje je riječ o polustrukturiranom intervjuu, budući da u ovoj temi postoje ključne točke koje se moraju obraditi, no ipak su u njega uključena i dodatna potpitanja koja imaju ulogu pojašnjavanja pitanja sugovorniku, a koriste se u svrhu dobivanja preciznih informacija. Bitno je održati ton

razgovora, budući da je tema subjektivan doživljaj umjetnosti, a ne iznošenje činjenica o umjetnosti.

Performativni stil zato je prikladan za predstavljanje sugovornika jer se posvećuje isključivo onome što sugovornik želi reći ne osvrćući se na vanjske faktore i činjenice. Sugovornici pričaju isključivo o svojim iskustvima, a ne univerzalnim činjenicama o umjetnosti. Ovaj pristup odabran je kako bi se izbjeglo korištenje naracije i kako bi se očuvao pristup subjektivnog doživljaja bez pojašnjavanja o tome što se događa i što sugovornici osjećaju, Sugovornici su zbog toga ujedno i naratori priče.

Sljedeći odabrani pristup jest poetski pristup. Nichols napominje kako "poetski pristup žrtvuje konvencije kontinuiteta uređivanja i osjećaj specifičnog vremena i mjesta koje iz toga proizlazi kako bi otkrio asocijacije i uzorke koji uključuju privremene ritmičke i prostorne jukstapozicije" (2001:102). To znači da priča nema kontinuitet i često je važnije stvaranje osjećaja nego iznošenje činjenica. U scenariju ovog dokumentarnog filma, primjena ovog stila tj. ovakvih skokova planirani su kako bi se stvorila atmosfera i prenijeli kompleksni osjećaji sugovornika prema umjetnosti. S obzirom da je riječ o nečemu što je subjektivno i teško za opisati, odabran je ovaj pristup jer stavlja veliki fokus na prenošenje emocija i raspoloženja. Prema Nicholisu "ovaj pristup naglašava raspoloženje, ton i utjecaj mnogo više nego što prikazuje znanje ili činove uvjeravanja" (2001:103). On je korišten i kako bi se mogli postići vremenski skokovi u radnji, a da pritom i dalje nema naracije.

Također, planirana je implementacija nekih elemenata opservacijskog pristupa u dokumentarnom filmu, koji više promatra sugovornike u nešto prirodnijem okruženju. Ovaj pristup nije moguće u potpunosti primijeniti jer su sugovornici svjesni prisutnosti kamere. Ipak, opservacijski pristup ključan je za autentične i spontane kadrove sa sugovornicima.. U određenim trenucima taj pristup daje dobar vizualni uvid u osobnost sugovornika i njihovih života i dnevnih rutina. Zato su planirane vizualne situacije u kojima Danijela pokazuje crteže ili zato je bio potreban Goranov koncert. Upravo ti trenuci od pomoći su pri prijelazu s jednog segmenta na drugi.

Odabir ovih pristupa i metoda istraživanja krucijalan je dio prve faze proizvodnje dokumentarnog filma, pred-produkcije.

4.3 PRISTUPI U PRODUKCIJI FILMA

Upravo zbog dominantnog performativnog pristupa, u pret-produkciji je odlučeno kako neće biti naracije. Zbog toga je bilo ključno održati polustrukturiranu formu intervjua, kako bi se osiguralo da sve teme budu precizno obrađene. Produkcija i snimanje započinje dubinskim intervjuom s Danijelom. Prvi intervju s Danijelom planski se snima u Zagrebu, a glavni fokus prvog intervjua odnosio se na njezine motivacije da se bavi umjetnošću kao i životne inspiracije te njezino odrastanje u Zagrebu. Ni Danijela ni Goran nisu upoznati s pitanjima, kako bi odgovori bili spontaniji, iskreniji i emotivniji. Danijelin intervju održava se kući njezinih roditelja u kojoj je i odrasla, kako bi se pridonjelo opuštenijoj atmosferi. Nakon intervjua slijedi snimanje sekvenci, koje je bitno za očuvanje observacijskog pristupa i promatranja Danijele u prirodnim uvjetima. Nakon dana snimanja potrebno je napraviti transkript uspomoć posebnog programa (GoodTape), koji od riječi do riječi prevodi svaku riječ koja je izrečena tijekom intervjua.

Drugi intervju smješten je u njezinom sadašnjem domu, Kozini u Sloveniji gdje je glavni fokus na njezinoj selidbi, pokušajima plasiranja umjetnosti u drugoj državi, obiteljskom životu te naposljetku promjeni struke. Za potrebe očuvanja observacijskog pristupa, snimaju se sekvence na njenom radnom mjestu, te sekvence u vrtu, kako bi se prikazala Danijela u prirodnom okruženju. Nakon intervjua s Danijelom slijede intervjui sa Goranom Lautarom.. Neka pitanja strateški se poklapaju s Danijelinim kako bi se ispitale njihove razlike ili sličnosti. Tako se općenita pitanja ponavljaju, dok se neka pitanja dotiču njihovih životnih izazova koji su jedinstveni samo njima. Prvi intervju s Goranom Lautarom planski je smješten u njegov stan u Zagrebu, a fokus je na njegovom odrastanju, pronalasku interesa za glazbu i iskustvu rada u Ministarstvu okoliša. Drugi intervju smješten je u njegovom studiju isti dan (odvojena prostorija njegovog stana), a fokus drugog intervjua odnosio se na njegovo dosadašnje glazbeno stvaralaštvo i sadašnja iskustva u karijeri. Također je ključan dubinski intervju, a planirano je i snimanje brojnih sekvenci u narednim danima koje prikazuju Goranove pripreme za koncert te sam koncert. Te sekvence također nastoje prikazati Gorana u prirodnom okruženju, kako bi se održao opservacijski pristup.

Lokacije se mijenjaju kako bi sugovornici lakše mogli dočarati neke situacije, u prikladnom okruženju. Planirano je i snimanje eksperimentalnih kadrova prirode i ljudi koji su bili bitni za postizanje atmosfere i ugođaja koji sadrži poetski pristup. Nakon snimanja svih potrebnih kadrova i transkribiranja svih intervjua slijedi pisanje scenarija i montiranje dokumentarca.

5. SCENARIJ

SCENARIJ: ARTIST WITHIN / UMJETNIK U MENI

Redatelj: Goran Ivanović

Snimatelj i montažer: Mihael Fitz

NAJAVA: Goran Lautar i Danijela Grgurić od malih su nogu pokazivali veliki interes za umjetnost. Dok je Goran Lautar odustao od posla sa stalnim primanjima kako bi se u potpunosti posvetio muzici, Danijela je od crtanja morala odustati kako bi prehranila obitelj. Unatoč različitim životnim putevima, umjetnost je i dalje dio njih.

POVEZNICA: <https://youtu.be/CBbvgarkF90>

VIDEO	AUDIO
Suncokret u vrtu	IT: priroda, ptice
Danijela u vrtu Priroda, cvijeće, životinje POTPIS: Danijela Grgurić (potpuno pokrivena), medicinska sestra	TON: Umjetnost? Svašta može biti umjetnost (...) Umjetnost je kako ćeš ti saditi cvijet u vrtu. Umjetnost je kako ćeš ti skuhati ručak. Umjetnost je u stvari u svemu što mi radimo, znači što vidimo. To je neki dio nas samih. IT: priroda, ptice
Timelapse ljudi na kotrastu sunca Zalazak sunca	IT TON: ljudi u gradu, promet, valovi mora, Lautar svira na koncertu
Koncert NASLOV: ARTIST WITHIN	IT TON: Lautar svira na koncertu
Koncert	IT TON: Lautar svira na koncertu
Lautar svira na koncertu	TON: Ja sam Goran Lautar. Imam jedan solo projekt, nekakav elektronski darkwave,

<p>Lautar svira na probi</p> <p>POTPIS: Goran Lautar, glazbenik solo benda Neon Lies</p>	<p>recimo to tako, koji se zove Neon Lies (...) To što danas radim me dovelo na mnoga zanimljiva mjesta i muzički i osobno. Hoću reći, imao sam tu sreću da sam oduvijek znao što najviše volim, što me najviše privlači, to je muzika (...) Na neki način ja pričam tu svoju osobnu priču kroz svoju muziku.</p> <p>IT TON: muzika s probe</p>
<p>Lautar svira/pjeva na probi</p>	<p>IT TON: muzika s probe</p>
<p>Danijela kako crta suncokret uz muziku</p>	<p>IT TON: slušanje muzike</p>
<p>Danijela kako crta suncokret uz muziku</p> <p>POTPIS: Danijela Grgurić, medicinska sestra</p>	<p>TON: Zovem se Danijela Grgurić, medicinska sestra sam iz Kopriva. U mladosti sam se bavila sa crtanjem. Počelo me zanimati kad sam kao dijete znala tako sjediti, slušati muziku i onda sam počela nešto crtati, črkati po papiru malo. I onda sam vidjela da je to lijepo i da je to isto jedna oblika opuštanja, da ti možeš nešto nacrtati i nešto staviti na papir, nešto da vidiš. I onda polako, polako, kad si malo stariji, vidiš neku vrijednost u tome.</p> <p>IT TON: Lautarova punk muzika</p>
<p>Lautarov punk album i stvari na njemu</p>	<p>IT TON: Lautarova punk muzika</p>
<p>Lautarov punk album i stvari na njemu</p>	<p>TON: Meni je sve to došlo nekako vrlo organski. Gitaru sam uzeo u ruke zajedno sa par frendova iz zgrade. I onda smo imali prvi koncert. Imali smo ja mislim 14 godina. I taj</p>

<p>Slike Lautara iz bendova i koncerata (The Babies, Modern delusion...)</p> <p>Potpis: POTPIS: Goran Lautar, glazbenik solo benda Neon Lies</p>	<p>bend se zvao Vandali, to je bio taj prvi bend. Ti Vandali su bili zapravo onako ulazak nas klinaca u taj neki svijet svirke. Nakon toga je došlo onak još gomila bendova. Ne bih čak ni spominjao sve imenom da ne zaboravim nekog propustiti.</p> <p>IT TON: Lautarova punk muzika</p>
<p>Danijela gleda i komentira crteže iz mladosti</p>	<p>IT TON: Lautarova punk muzika, Danijela komentira crteže</p>
<p>Danijela gleda i komentira crteže iz mladosti</p> <p>POTPIS: Danijela Grgurić, medicinska sestra</p>	<p>TON: Kad sam bila u srednjoj školi, kad smo se bavili intenzivno sa umjetnosti, kad smo morali nešto ostvariti ili iz metala ili iz gline, ili nacrtati, uvijek su to bile neke priče, neki događaji, neka mistična bića po kojima sam se ugledavala.</p>
<p>Danijela gleda i komentira crteže iz mladosti</p>	<p>IT TON: komentiranje crteža</p>
<p>Danijela gleda crteže iz mladosti Lautar svira na probi</p> <p>POTPIS: Goran Lautar, glazbenik solo benda Neon Lies</p>	<p>TON. Pitanje je sad da li svatko ima potencijala u sebi ili stremljenja da se bavi umjetnošću i da se na neki način deklarira umjetnikom. Svakako ne (...) Ljudski rod je jako šarolik, svi imamo svoje vlastite nekakve interese i stvari koji nas privlače. Ja pretpostavljam da je možda glavna komponenta toga da je to nešto što na neki neobjašnjivi način „ti to moraš raditi“.</p> <p>IT TON: sintesajzer i elektronička glazba</p>
<p>Vježbanje na sintesajzeru i skladanje na njemu</p>	<p>IT TON: sintesajzer i elektronička glazba</p>

Vježbanje na sintesajzeru i skladanje na njemu	TON: Ako potencijala postoji (...) taj potencijal će izaći (...) I naravno, nemaju svi prilike to raditi, odnosno nemaju svi prilike možda baviti se time konstantno ili na jedan onako konkretni način – ovisi kako im životne prilike odrede – neki ljudi jednostavno materijalno ne mogu tražiti svoj umjetnički put na jedan profesionalni način.
Danijela crta leptira u stanu	
POTPIS: Goran Lautar, glazbenik solo benda Neon Lies	IT TON: sintesajzer i elektronička glazba, crtanje na papiru
Danijela crta leptira u stanu	IT TON: crtanje na papiru
Danijela crta leptira u stanu	TON: Shvatili smo ja i moj muž, , da nećemo moći živjeti od moje umjetnosti tada kad smo spavali u šatoru i kad smo jeli kruh i muslije sa vodom i kad nismo stvarno znali kud ćemo i kamo ćemo.
Fizičke slike obitelji iz mladosti	
Potpis: Danijela Grgurić, medicinska sestra	IT TON: sintesajzer i elektronička glazba
Koper i ljudi u Kopru, Lautar svira na probi	IT TON: sintesajzer i elektronička glazba , ljudi u Kopru
Koper i ljudi u Kopru	TON: U Sloveniju sam došla 2001. godine. Došli smo primarno zbog posla jer je moj muž radio, dobio posao u kamenolomu u Sloveniji. A onda sam ja, pošto nisam imala nikakvih obaveza u Hrvatskoj (...) došla sa njim; reklo bi se truhom za kruhom.
POTPIS: Danijela Grgurić, medicinska sestra	IT TON: ljudi u Kopru, sintesajzer i elektronička glazba
Put na Včajternativa glazbeni festival	IT TON: koncert

Ljudi na Vljajternativa glazbenom festivalu	TON: Meni su se stvari na kraju, nakon svih tih godina, na neki sretni način poklopile, da sam mogao zapravo, nakon deset godina posla u Ministarstvu zaštite okoliša dati otkaz i da sam mogao sad isključivo baviti se muzikom (...) Bila je to zapravo jedina moguća odluka, i nisam bio zadovoljan ni sobom ni načinom života svojim, da sam zapravo, kad se ovako prisjetim, jer ne razmišljam više o tome toliko puno, bila je to zapravo nekakva čak možda i zdravstvena odluka – za mentalno zdravlje – da dam otkaz. Tako da u tom trenu kad se to i dogodilo. Nisam osjećao nekakav strah od egzistencije niti nekakvu neizvjesnost te vrste.
Lautar u publici na Vljajternativa glazbenom festivalu	
POTPIS: Goran Lautar, glazbenik solo benda Neon Lies	IT TON: muzika na Vljajternativa glazbenom festivalu
Lautar (Neon Lies) kreće svirati na Vljajternativa glazbenom festivalu	IT TON: Lautar svira na koncertu
Lautar (Neon Lies) svira na Vljajternativa glazbenom festivalu	TON: Taj život sad živim, sad ima skoro pet godina da isključivo mogu reći da se bavim muzikom (...) Nekako sam se na neku foru reinventao. Ne znam kako bi to bolje opisao. Prestao sam brinuti o nekim stvarima toliko. I tako da je to bio dobar trenutak. I možda je bio pravi trenutak. Zadnji trenutak da promijenim način života. I da krenem negdje drugdje.
POTPIS: Goran Lautar, glazbenik solo benda Neon Lies	IT TON: Lautar svira na koncertu
Danijela crta leptira u stanu	IT TON: crtanje po papiru

<p>Danijela crta leptira u stanu</p> <p>Danijela čisti površine u bolnici</p> <p>Danijela mjeri tlak pacijentu</p> <p>POTPIS: Danijela Grgurić, medicinska sestra</p>	<p>TON: Nije bilo lako zamijeniti struku (...) Nekakvom igrom slučaja sam završila na hitnoj pomoći, gdje je stvarno, tamo je umjetnost svakakve vrste. Ljudi svakakvi dolaze, sa svakakvim stanjima, imaš puno, puno suradnika, sa svakim moraš na neki način naći neku komunikaciju. Moraš biti dobar umjetnik komunikacije, da sa svima s iskomuniciraš šta ko treba, kako s kim, šta komu reći, šta komu napraviti.</p> <p>IT TON: crtanje po papiru, žamor bonice</p>
<p>Danijelin obiteljski ručak</p> <p>POTPIS: Danijela Grgurić, medicinska sestra</p>	<p>TON: Familija i obitelj je u osnovi imala... mislim... Kako da kažem, to je bila ona točka na i. Koja me je...preusmjerila da idem dalje od umjetnosti.</p> <p>IT TON: žamor za stolom</p>
<p>Danijelin obiteljski ručak</p> <p>Lautar (Neon Lies) svira na Vljajternativa glazbenom festivalu</p>	<p>TON: Svi smo mi te točkice u tom velikom društvenom sistemu. I prilično smo krhki i osamljeni na neki način (...) Naravno, da je prekrasno imati djecu. I to je vjerojatno cijeli jedan svemir za sebe. Koji se meni nije dogodio u životu. Ali i da je ja pretpostavljam da bi nekako i dalje bio to što jesam. I dalje bi se bavio muzikom. Na neki drugi način, hoću reći da ja mislim da nekako... Ne mogu uopće pojmiti neki drugi scenarij. Nego da se bavim muzikom.</p>

POTPIS: POTPIS: Goran Lautar, glazbenik solo benda Neon Lies	IT TON: žamor za stolom, Lautar svira na koncertu
Lautar (Neon Lies) svira na Vljaternativa glazbenom festivalu	IT TON: Lautar svira na koncertu
Danijela sjedi na vidikovcu i gleda u prizor	TON: Da li sam prerano odustala od umjetnosti i crtanja i svega toga? (...) Nažalost se više ne bavim sa crtanjem ili sa bilo kojom oblikom umjetnosti u slobodno vrijeme, ali imam to negdje iza u nekom planu. Kad malo dobijem na nekom vremenu. Jer mislim da je šteta da to...da neku stvar koju si naučio ne njeguješ i ne upotrebljavaš.
POTPIS: Danijela Grgurić, medicinska sestra	IT TON: priroda, ptice, Lautarova muzika s koncerta
Danijela dovršava svoj crtež leptira	IT TON: crtanje po papiru, Lautarova muzika s koncerta
Danijela dovršava svoj crtež leptira Lautar (Neon Lies) s ljudima nakon svog nastupa na Vljaternativa glazbenom festivalu POTPIS: Goran Lautar, glazbenik solo benda Neon Lies	TON: Smatram da je umjetnost bitna, da. Ona nekako uljepšava grozni svijet oko nas i treba se na neki način boriti za ljepotu u svijetu (...)
Ljudi kako gledaju zalazak sunca uz more	Mislim da umjetnost može pomoći ljudima (...) Život, ljudi, Bog, priroda, životinje, u svemu vidim tu povezanost (...)Svatko u nečemu vidi ljepotu. Nešto što je bitno da držimo u jednoj cjelovitosti, da se povežemo, da iz toga napravimo najbolje što možemo.

<p>POTPIS: Danijela Grgurić, medicinska sestra</p>	<p>Umjetnost je u stvari u svemu što mi radimo, znači što vidimo. To je neki dio nas samih. Znači i ti filmovi koje gledamo i ta muzika koju slušamo.</p> <p>IT TON: Lautarova muzika s koncerta</p>
<p>Lautar (Neon Lies) kako svira na Vlajternativa glazbenom festivalu pred publikom</p> <p>POTPIS: Goran Lautar, glazbenik</p>	<p>Ja mislim da je jako bitno da radiš ono što voliš, šta god radiš, i da će ti cijeli život biti, ili barem dio života k'o meni, da će ti cijeli život biti igra i sreća svaki dan. To je to.</p> <p>IT TON: Lautar svira na koncertu</p> <p>IT TON: Lautarova muzika s koncerta</p>
<p>Publika na koncertu</p>	<p>IT TON: Lautarova muzika s koncerta</p>

6. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Cijeli dokumentarac oslanjao se na kontrast između Danijele i Gorana kako bi se ispitale njihove različitosti i predstavila dva moguća puta kojima umjetnici mogu ići. Svrha dokumentarnog filma bila je ispitati njihove istinske odnose s umjetnosti unatoč tome što su im životni putevi bili potpuno suprotni, te pokazati kako svaki od njih živi umjetnost na svoj jedinstveni način. Iscrpna produkcija ovog dokumentarca za cilj je imala približiti život umjetnika i otkriti njihove motivacije da se time bave, iskustva, značaj umjetnosti i naposljetku odgovor na pitanje jesu li se uspjeli umjetnički ostvariti i zašto.

6.1 PRODUKCIJSKI IZAZOVI

Izrada ovog dokumentarca uključila je nekoliko izazova. Jedan od njih predstavljale su jezične barijere između Danijele Grgurić i redatelja (odnosi se na neke riječi i izraze na slovenskom jeziku), zbog čega je Danijela često morala zastati sa intervjuom kako bi pokušala pojasniti

svoje misli. Problem koji su sugovornici također demonstrirali jest nedostatak odgovora punim rečenicama. S obzirom da je dokumentarni film zamišljen bez redateljske naracije, bili su potrebni odgovori punim rečenicama kako bi se "prikрила" prisutnost redatelja. Neka pitanja s Danijelom čak su morala biti ponovljena zbog izostanka punih rečenica. Također, sugovornici nisu rezonirali s pojedinim pitanjima, pa bi na njih odgovorili kratko, što je dodatno otežalo komparaciju njihovih odgovora. Nakon serija intervjua, napravljen je njihov transkript. Njegova funkcija bila je lakše proučavanje odgovora u svrhu pisanja scenarija. Software koji se koristio za transkribiranje (GoodTape), izostavio je neke rečenice iz transkripta, a neke rečenice je pogrešno transkribirao, što je zahtjevalo lektoriranje i ispravljanje prije nego što se moglo preći na pisanje scenarija.

Nadalje, izazove u formiranju narativne strukture nametnuli su pojedini odgovori sugovornika koji su se previše razlikovali da bi se između njih stvorili jasni narativni mostovi. Najviše se to očitovalo u pitanjima o mladosti i nadanjima za budućnost gdje su sugovornici jednostavno odrasli u drukčijim vremenima, te je zbog toga kontekst vremena pružio odgovore koje nije bilo moguće povezati (Goranu je bavljenje glazbom otežao Domovinski rat, dok se Danijela počela baviti umjetnošću tek poslije). Ipak, između dovoljno pitanja našla se poveznica, da bi dokumentarac dobio planiranu strukturu. Također je trebalo uzeti u obzir i njihove financijske okolnosti. Danijela se nije mogla baviti crtanjem jer nije imala financijsku podlogu koja bi ju održavala, dok je Goran stvorio dovoljno stabilno financijsko okruženje da se u potpunosti može posvetiti svojoj glazbi. Unatoč različitim pričama i mjestima gdje su danas, Danijela i Goran nisu niti u jednom trenutku promijenili svoje mišljenje o umjetnosti i dalje je vide u svemu što rade.

Značajan izazov predstavljala je i njihova dostupnost za intervjue. Danijelin posao medicinske sestre zahtjeva smjene koje ponekad traju i do 24 sata, zbog čega nije bilo moguće održati intervju u određenim danima. Iste poteškoće ispostavile su se i kod Gorana koji zbog koncerata često putuje i također nije bio uvijek dostupan.

6.2 PROCES PISANJA SCENARIJA

Prilikom pisanja scenarija, u post-produkciji moralo se obavezno paziti na to da se odgovori poklapaju dovoljno i da priča teče glatko, te da svaki odgovor bude jasno prenesen kako bi se ujedno shvatila i poanta dokumentarnog filma. Pritom su se ponekad morali skraćivati odgovori kako trajanje ne bi bilo predugo, a scenarij ostao koncizan i dinamičan. Ponekad su se odgovori na dva pitanja morali i spojati, da bi se izbjegao dojam obavljanja intervjua, a stvorio dojam

spontanog razgovora sa gledateljem. Zato je bilo potrebno i paziti i da svi odgovori budu punim rečenicama. Većina odgovora bila je punom rečenicom, no pojedina zamuckivanja ili zastajanja također su se kratila u montaži. Također, trebalo je paziti i na sliku. Neki segmenti su zato morali biti i izostavljeni zbog nedostatka odgovarajuće slike koja podupire riječi sugovornika. To se posebno očitovalo u segmentima s bolnicom budući da nije bilo dopušteno snimanje pacijenata, već samo u praznim prostorijama. Zato je bilo potrebno napraviti opsežan pregled svih snimljenih materijala kako bi se točno znalo koji su segmenti pokriveni efektom slikom, a koji nisu. Segmenti sa bolnicom zbog toga su bili skraćeni, budući da nisu u potpunosti odgovarali Danijelinim riječima. Također je snimljena vizualna situacija Danijele na izložbi koja nije bila iskorištena jer se nije vizualno uklapala u ostatak dokumentarnog filma. Većina snimljenih sekvenci ipak je bilo iskoristivo, što znači da je većina segmenata bilo uključeno u scenarij. Nakon dugog procesa i pregleda svih materijala, napisan je i finaliziran scenarij koji je bio prihvatljiv za dokumentarni film.

U samim prijelazima i vremenskim skokovima ključni su bili unaprijed isplanirani "poetski" kadrovi (kadrovi zalaska sunca, sekvence ljudi u gužvi...) koji su ujedno stvarali atmosferu i pružali efektne tranzicije. Navedeni kadrovi očuvali su isplanirane elemente poetskog pristupa. Element poetskog pristupa predstavljala je i Goranova glazba koja je održavala dinamiku i diktirala raspoloženje tijekom cijelog filma.

Za opservacijski pristup ključne su bile unaprijed isplanirane vizualne situacije. Njihova implementacija omogućava gledatelju predah od razgovora sa sugovornikom i prikazuje ih u prirodnijem okruženju u kojemu se gotovo uopće ne osjeti prisutnost kamere. Sekvence snimljene takvim pristupom također su predstavljale dobre tranzicije između segmenata, a Goranov koncert čak je uspio postići narativno smislen i efektan kraj dokumentarca.

6.3 REZULTATI DOKUMENTARNOG FILMA

Neki aspekti dokumentarnog filma morali su biti izostavljeni budući da nisu bili pokriveni odgovarajućom slikom ili očekivanim odgovorima sugovornika. Ipak, većinu toga je bilo iskoristivo u pisanju scenarija. Pozivanjem na pristupe, održavanjem fokusa tijekom cijelog procesa, ali i dobrom snalažljivošću u formiranju narativne strukture ipak se uspjela izraziti poanta koja se planirala izraziti prilikom izrade dokumentarnog filma.

Opsežnim istraživanjem, detaljnom pripremom, dubinskim intervjuiranjem sugovornika i dobrim scenarijem, može se prenijeti subjektivan i intiman odnos osobe, kao i reprezentirati njihova stajališta i interesi na način koji u gledatelju ostavljaju dojam boljeg razumijevanja

nečega što je subjektivno i osobno. Ovim dokumentarnim filmom pokušao se prikazati intiman život umjetnika, na način koji dosad nije pretjerano zastupljen u medijima, a koji za cilj ima prikazati umjetnike koji možda nisu medijski ekponirani, no njihovi glasovi i dalje mogu rezonirati sa drugim umjetnicima, ali i mnogim drugima.

7. POPIS LITERATURE:

Derk, Denis (2022) Hrvatska je apsolutni rekorder s 423 milijuna eura za kulturu. *Večernji.hr*. 12. prosinca. <https://www.vecernji.hr/kultura/hrvatska-je-apsolutni-rekorder-s-423-milijuna-eura-za-kulturu-1641145> Pristupljeno 26.8.2024. → (Derk:2022)

Gilić, Nikica (2013) *Filmske vrste i rodovi*. Zagreb: Društvo za promicanje književnosti na novim medijima→(Gilić, 2013)

Growth from Knowledge (2019). Uvod u kvalitativna istraživanja

<http://www.ijlrhss.com/paper/volume-5-issue-8/4-HSS-1414.pdf>

Hrvatskaenciklopedija.hr (2024) Umjetnost Pristupljeno 23.8.2024.
<https://www.enciklopedija.hr/clanak/umjetnost>

Kanazir, Ana (2023) Održan je prosvjed samostalnih umjetnika za povećanje mirovinskog koeficijenta, a oglasila se i ministrica kulture. *Mirovina.hr* 22. ožujka. <https://www.mirovina.hr/novosti/odrzan-je-prosvjed-samostalnih-umjetnika-za-povecanje-mirovinskog-koeficijenta-a-oglasila-se-i-ministrica-kulture/> Pristupljeno 26.8.2024. → (Mirovina:2023)

Kučinac, Dunja (2023) Dina Gilgo: Umjetnici toliko malo uprihođuju u odnosu na državni prosjek da se postavlja pitanje kako tako slabo plaćen rad uopće može biti legalan. *Radničkaprava.org* 28. prosinca. <https://radnickaprava.org/tekstovi/intervjui/dina-gligo-umjetnici-toliko-malo-uprihoduju-u-odnosu-na-drzavni-prosjek-da-se-postavlja-pitanje-kako-tako-slabo-placen-rad-uopce-moze-biti-legalan>

Pristupljeno 26.8.2024. → (Kučinac:2023)

Nichols, Bill (2001) *Introduction to documentary*. Bloomington i Indianapolis: Indiana University Press→ (Nichols, 2001)

Orešković, Petra (2023) 'KRIZNI NAMET' Samostalni umjetnici na papiru iznimni, pred zakonom potlačeni. *Global.hr* 18. svibnja.

<https://www.globalnovine.eu/kultura/kazaliste/krizni-namet-samostalni-umjetnici-na-papiru-iznimni-pred-zakonom-potlaceni-5022563> Pristupljeno 26.8.2024. → (Orešković:2023)

Salvia, Vedran (2023) ANKETA Treba li država plaćati umjetnike? *Index.hr* 25. ožujka. <https://www.index.hr/vijesti/clanak/anketa-treba-li-drzava-placati-umjetnike/2449293.aspx> Pristupljeno 26.8.2024. → (Salvia:2023)

Turković, Hrvoje (2008) *Noviji hrvatski dokumentarac (1992-2007) – pregled. ZagrebDox* → (Turković, 2008)

Turković, Hrvoje (2012) *Razumijevanje filma: ogledi iz teorije filma*. Zagreb: Društvo za promicanje književnosti na novim medijima → (Turković, 2012)

Zastupnički Dom Sabora Republike Hrvatske (1996) Zakon o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1996_05_43_839.htmlb Pristupljeno 25.8.2024. → (NN: 1996)

8. SUMMARY

The focus of this thesis is the process of creating the: "The Artist Within". It is a short documentary that describes the lives of two artists from different life situations. Danijela Grgurić decided to give up art and become a nurse, while Goran Lautar gave up his job in the state administration and decided to pursue art. The goal of the documentary was to examine their differences and similarities, as well as their inner motivation towards art. Given that the media, as well as a large part of documentaries about art, are made exclusively on the occasion of some artistic manifestations or for the purpose of promoting culture, it was decided to use a different approach. This documentary features lesser-known artists, for no specific reason, other than that they are underrepresented. During the making of the film, different directorial approaches were examined, and the performative, poetic and observational approaches were chosen as the leading ones. This paper describes in detail all plans before filming, how they were changed after filming and how difficulties were solved during production. From the very beginning, it was decided that there would be no director's presence or narration in the film, which therefore required great attention when conducting all the interviews, filming the visual sequences and creating the script. The emphasis of the entire work is on the importance of the

director's preparation and thinking in advance in order to be able to create the script, and ultimately the entire documentary.

9. PRILOZI

Treatment: Život umjetnika

Novinar: Goran Ivanović

Snimatelj: Mihael Fitz

Naslov: Život umjetnika

Fokus: Pogled na život dvoje umjetnika. Njihov odnos prema umjetnosti i poteškoće u življenju iste. Jedan od kojih je svoj život posvetio glazbi bez obzira na poteškoće i slikarica koja je postala medicinska sestra kako bi prehranila obitelj. Dok su ih njihove životne odluke odvele različitim putevima, oboje i dalje žive umjetnost – svatko na svoj način.

Teze:

1. Živjeti isključivo 'od umjetnosti' u Hrvatskoj, ali i regiji, dosta je teško. Primanja su niska, neredovita i negarantirana.
2. Umjetnici su uz svoje primarno zanimanje često primorani usavršiti drugo zanimanje i naći sekundarni posao – ili svoju umjetnost pretvoriti u hobi.
3. Prema istraživanju Eurostata za 2022. godinu, Hrvatska je bila 6. zemlja Europske Unije – u rangu sa Slovenijom i iznad standarda EU-a – po postotku državnog proračuna uloženog za 'kulturne usluge' (nešto ispod 1,5% - ne računajući 'usluge emitiranja'). Za 2023. godinu od državnog proračuna za kulturu je uloženo 1,37% (porast za 115 milijuna eura u odnosu na 2022.) prenijelo je Ministarstvo kulture i medija.
4. Međutim, što se tiče zaposlenosti u kulturi (po istraživanju Eurostata) Hrvatska bilježi postotak od samo 3,1% zaposlenih u ovom sektoru. Što je ispod prosječnog postotka EU-a (3,8%). S malim naznakama za popravak. Također, gledajući razdoblje od 2020.

do 2022. godine Hrvatska je bilježila pad u zaposlenosti u kulturi, 2020. najveće u EU (po istom istraživanju).

5. Po izdacima za potrošnju kućanstva za kulturu i rekreaciju 2022. godine (kao i 2020. i 2021.) Hrvatska je bila iznad prosjeka Europske Unije (istraživanje Eurostata).
6. Nekomercijalni umjetnici nerijetko pristaju svoj rad pokazati bez naknade (bila to izložba slike u galeriji ili besplatan koncert).
7. Umjetnici nerijetko moraju biti spremni žrtvovati svoj privatni život i slobodno vrijeme kako bi se mogli baviti umjetnošću.

Likovi i sugovornici te organizacija snimanja:

1. **Danijela Grgurić (45)** – medicinska sestra koja radi i živi u Sloveniji. Rođena u Hrvatskoj. Završila Školu primijenjene umjetnosti i dizajna. Primarno se bavila slikarstvom pa preselila u Sloveniju i postala medicinska sestra kako bi prehranila obitelj – muž i dvije kćeri. Snimali bi kada dođe u Zagreb (jedan dio intervjua – negdje u prirodi) i u Sloveniji.
2. **Goran Lautar (51)** – osnivač mnogih, sad već legendarnih, garage punk bandova (The Babies, Welcomin' Committee In Flames, Dykemann Family, Modern Delusion). Glazbom se bavi od svojih tinejdžerskih godina kada je svirao gitaru u haustoru svoje zgrade. Još dok je studirao osnovao je jedan od prvih i najuspješnijih garažnih punk bendova u Hrvatskoj (The Babies) – gdje je bio autor, vokal i glavni gitarist. Nakon studiranja zaposlio se u Ministarstvu zaštite okoliša, no glazba mu je i dalje bila primarni interes. Konačno, 2015. osniva svoj one-man post punk dark wave synth benda Neon Lies i daje otkaz na poslu kako bi se potpuno posvetio i živio od glazbe. Za spomenuti bend snimio je i izdao 4 albuma koja su dobile odlične domaće, čak i međunarodne kritike. Rođen u Splitu, živi u Zagrebu, međutim češće je na međunarodnim turnejama nego doma.

Druga strana: Zapravo bi jedan i drugi sugovornik govorili o istoj stvari – poteškoće o življenju umjetnosti. Dok bi Lautar govorio o tome kako preživljavaju od same umjetnosti, Danijela se osvrće na umjetnost koja je i dalje dio nje iako joj je to (p)ostao samo hobi.

Sekvence i vizualne situacije (ovisno o odgovorima u intervjuima):

Sigurne sekvence: **Danijela** – druženje s djecom u Zagrebu i Sloveniji, šetanje prirodom u Zagrebu i šetanje po Zagrebu, put do posla, priprema za smjenu u bolnici, u ambulanti razgovara s pacijentima i pružanje pomoći (lice i identitet pacijenata ne bi bili prikazani), hodanje bolnicom, pričanje s kolegama (ako pristanu na snimanje), pokazivanje starih crteža, crtanje, po mogućnosti Danijela u nekoj galeriji u Sloveniji i kako posjećuje Primijenjenu

ostalo je ovisno o odgovorima u intervjuu

Sigurne sekvence: **Goran** – koncert (kao vrhunac radnje ili čak cijelog dokumentarca), sviranje gitare, vježbanje na sintesajzeru i skladanje na njemu, pisanje pjesama, puštanje ploča, puštanje i slušanje CD-a The Babies, pokazivanje slika/albuma, putovanje do Benkovca gdje se održava koncert, druženje/pričanje s ljudima prije i nakon koncerta, proba prije koncerta

Ostalo: Dolazak ljudi na koncert, plesanje na koncertu, gledanje slika u galeriji, sekvence grada Kopra u Sloveniji, djeca u Primijenjenoj i ispred nje

ovisno o odgovorima u intervjuu

Pitanja: (žuto označena pitanja bi u istom ili izmijenjenom formatu pitali i drugog sugovornika)

DANIJELA GRGURIĆ, 45, MEDICINSKA SESTRA, SLIKARSTVO – Intervju bi podijelili na dvije lokacije, tj. cjeline. Krećući u Zagrebu gdje se Danijela predstavlja u prirodi (Maksimir ili nešto slično) i govori nešto o sebi i značenju koje umjetnost ima u njenom životu. Zagreb poistovjećujemo sa slikarstvom i umjetnošću budući da je ovdje imala takve aspiracije. Prolazimo kroz njeno odrastanje i Primijenjenu školu te do dolazimo do njenog saznanja da nije tako lagano zarađivati od umjetnosti/slikarstva u Hrvatskoj, ali i regiji. Prebacujemo se na Sloveniju gdje spominjemo njenu trenutnu situaciju - koju bi nam ona trebala pojasniti. Zatim se za kraj s pitanjima ponovno okrećemo prema slikarstvu i umjetnosti koji su i dalje dio njenog života.

Zagreb:

1. Kako bi se opisala kao osobu?
2. Što te inspirira u životu?
3. Što voliš raditi u slobodno vrijeme? Što ti pruža sreću?
4. Vođena svojim životnim iskustvima, što je za tebe umjetnost?
5. Kako bi prokomentirala poznati citat Pabla Picassa: "Svatko dijete je umjetnik. Problem je ostati umjetnikom nakon odrastanja". Misliš li da je baziran na istini?

6. Misliš li da svatko ima potencijal biti umjetnikom? U čemu vidiš problem?
7. Koje je tvoje prvo sjećanje kada si shvatila da te zanima slikarstvo? Ili umjetnost općenito?
8. Kako je izgledalo tvoje srednjoškolsko školovanje? U koju školu si išla? Kakvo je bilo iskustvo pohađanja takve škole?
9. Kakve su bile reakcije tvojih bližnjih na izbor škole? Jesu li te podržavali?
10. Kakvi su bili tvoji planovi, nadanja za budućnost u tom razdoblju? I koji su tada bili tvoji planovi ukoliko slikarstvo ne uspije (ako si ih imala)?
11. U kojem trenu si shvatila da nećeš moći zarađivati od umjetnosti, tj. slikarstva? I kada si donijela odluku za promjenom struke? Imaš li neko specifično sjećanje vezano uz to?
12. Hrvatska je, uz Sloveniju, jedna od zemalja Europske Unije koja najviše ulaže i troši na kulturu - zašto onda misliš da se tako teško baviti umjetnošću i zarađivati od nje?

Slovenija:

1. Kada si došla ovdje i zašto?
2. Čime si se sve bavila u životu? Koje si sve poslove radila?
3. Zašto si odlučila postati medicinska sestra? Što te privuklo tom poslu?
4. Koliko je obitelj ili ideja obitelji imala ulogu na to da nađeš posao sa stalnim primanjima?
5. Kakvi su bili izazovi mijenjanja struke? Je li bilo trenutaka kada si sumnjala u sebe ili svoju odluku?
6. Baviš li se i dalje slikarstvom u slobodno vrijeme? Zašto da ili ne?
7. Jesi li našla nešto u ovom poslu što te ispunjuje? Što je to?
8. Postoji li poveznicu između umjetnosti i medicine? Barem za tebe? Ako da, koja je to?
9. Zašto misliš da je umjetnost bitna? Misliš li da umjetnost; na primjer glazba, film ili čak slika, može pomoći ljudima? Na koji način?
10. Jeste li sačuvali tvoje stare crteže? Opiši ih. Što si voljela crtati i zašto? Jesi li ikada svojoj djeci pokazivala svoje crteže? Što su rekli na njih?
11. Zamišljaš li kada scenarij u kojem si slikarstvu dala još jednu priliku? Misliš li da si prerano odustala?
12. Pričala si u Zagrebu da ljudi više nisu ljubazni jedni prema drugima. Zašto misliš da je svijet u ovakvom stanju? Misliš li da ga umjetnost može promijeniti ili je stvar u nečem drugom?
13. Smatraš li sebe umjetnicom? Po čemu da ili ne?

14. Rekla si da te inspiriraju sveti ljudi, životinje pa čak i stranci na ulici. Umjetnost vidiš u svemu pa čak i razgovorima s nepoznatim ljudima. Kako to da u stvarima, ljudima i situacijama koje ljudi možda smatraju trivijalnim ti vidiš važnost?
15. Imaš li primjer neke takve trivijalne situacije koja te nadahnula kao osobu ili kao umjetnicu?
16. Što smatraš uspjehom u životu?

GORAN LAUTAR, 51, GLAZBENIK, NEON LIES – Intervju bi snimali u njegovom stanu/studiju. Prvi dio intervjuja koji se više odnosi na njegovu mladost i period prije Neon Lies-a snimili bi u dnevnoj sobi, dok bi drugi dio snimali u njegovu studiju.

1. Predstavi se i opiši kao osobu?
2. Što te inspirira u životu?
3. Vođen svojim životnim iskustvima, što je za tebe umjetnost i što je za tebe umjetnik?
4. Kako bi prokomentirala poznati citat Pabla Picassa: "Svatko dijete je umjetnik. Problem je ostati umjetnikom nakon odrastanja". Misliš li da je baziran na istini?
5. Misliš li da svatko ima potencijal biti umjetnikom? U čemu vidiš problem?
6. Dok si bio mlad, što si htio biti kada odrasteš? Kakvi su bili tvoji planovi, nadanja za budućnost u mladosti?
7. Koje je tvoje prvo sjećanje kada si shvatio da te zanima glazba? Ili umjetnost općenito?
8. Kada si odlučio osnovati svoj prvi bend The Babies? Reci nam nešto o njemu i tom periodu u životu?
9. Ukratko nam opiši svoj daljnji glazbeni put.
10. Osim glazbe, čime si se sve bavio u životu?
11. Radio si u Ministarstvu Obrane. Što te navelo da daš otkaz u takvom poslu sa stalnim primanjima i prebaciš se na glazbu koja je financijski nestabilniji posao?
12. Koji su bili izazovi prelaska isključivo na glazbu i zašto si se to odlučio napraviti baš tada s Neon Lies-om?
13. Što te ispunjuje u tome naspram radu u ostalim zanimanjima?
14. Hrvatska je jedna od zemalja Europske Unije koja najviše ulaže i troši na kulturu - zašto onda misliš da se tako teško baviti umjetnošću i zarađivati od nje?

-

15. Koliko misliš da je teško nekomercionalnom umjetniku, kao na primjer tebi – a isključivo mladima i početnicima, pronaći odgovarajuće festivale i svirke? Točnije, misliš li da scena daje šansu mladima?
16. Neon Lies je tvoj one-man post punk dark wave synth projekt. Zašto si se uopće odlučio osnovati one-man bend i od kuda ideja i želja da s gitare prijedeš na dark wave sintesajzer?
17. Kako današnje društvo te drugi ljudi i situacije utječu na tvoje stvaralaštvo?
18. Imaš li primjer neke situacije ili događaja koji su te nadahnuli kao osobu ili kao umjetnika?
19. Puno putuješ, sviraš u raznim državama, nedavno si bio u Češkoj, Austriji, čak i u Turskoj. Možeš li izdvojiti neke uspomene sa svojih nastupa/turneja?
20. Budući da si one-man bend na turneje uglavnom ideš sam. Kako je to imati solo turneju, putovati i biti sam sa sobom i svojim mislima? Koje prednosti i nedostatke vidiš u tome?
21. Koji su izazovi u organizaciji i traženju slobodnih koncerata?
22. Osim muzike, što ti pruža sreću u životu? Što voliš raditi u slobodno vrijeme kada ne sviraš ili stvaraš glazbu?
23. Kao umjetnik/glazbenik često moraš biti spreman žrtvovati svoj osobni život za glazbu. Misliš li da je tvoj životni put utjecao na tvoj osobni život, ideju obitelji, djecu...? Kako misliš da bi tvoj život izgledao bez muzike?
24. Dick Dale, popularni američki surf rock gitarist iz 50-ih i 60-ih, je bio rekao kako su „pjesme poput neke umjetničke slike“. Kako bi komentirao taj citat?
25. Zašto misliš da je umjetnost bitna? Misliš li da umjetnost; na primjer glazba, film ili čak slika, može pomoći ljudima? Na koji način?
26. Što smatraš uspjehom u životu?

Danijela Grgurić-Intervju u Zagrebu-Transkript

Što te inspirira u životu?

U životu me inspirira svaka stvar koja ti dođe na put, svaki čovjek kojeg sretnem, svaka stvar koja mi se dogodi, probam iz toga izvući neku lekciju, neku stvar iz koje mogu napraviti nešto, da uvijek budem bolja, da uvijek mogu više znat, da mogu drugi put bolje odreagirati. Znači, sve mi je inspiracija. Život, ljudi, Bog, priroda, životinje, u svemu vidim tu

povezanost, nešto što je bitno da držimo u jednoj cjelovitosti, da se povežemo, da iz toga napravimo najbolje što možemo. A koji ljudi te može inspirirati? Imaš neke ljude koji te inspiriraju? Pa svaki čovjek je kao neki svemir za sebe i u svakom čovjeku možeš prepoznati i ono što je dobro u tebi i ono što nije. Svaki čovjek je kao neko zrcalo, kao neki špigel u kojem ti možeš možda bolje vidjeti što tebi fali i prepoznati to u sebi. Jer kažu da u svakom vidiš ono što je u tebi najlošije. kako vidiš ono što je u tebi najlošije.

Svaki čovjek, čak i stranac na cesti je dovoljno dobra inspiracija da iz toga nešto izvučeš. A ponajprije moja inspiracija su uvijek bili sveti ljudi, sveti ljudi koji su žrtvovali sebe za dobrobit drugih i trudim se da živim kao oni, da probam se bar malo približati njima. Da kad moram otići s toga svijeta da ne pustim neki dug koji nije bio plaćan.

Što voliš raditi u slobodno vrijeme i što ti pruža sreću?

U slobodno vrijeme? Pa toga je malo nešto napraviti, posaditi, brinuti se u nekom bilju, prošetati se po šumi gdje se mogu potpuno osloboditi od svega, što me i ništa, ležati na kauču i pogledati kakvu dobru kriminalku.

Što je za tebe umjetnost?

Kad smo morali nešto ustvariti ili iz metala, ili iz gline, ili nacrtati. Uvijek su to bile neke priče, neki događaj, neka mistična bića po kojima sam se ugledavala. Ali sad kad, recimo, se malo prošle neka iskustva, u svemu možeš naći umjetnost. Iskustva. U svemu možeš naći umjetnost. Umjetnost je kako možeš, kad ideš u dućan, kako ćeš ti s tom prodavačicom govoriti.

Umjetnost je kako ćeš ti saditi cvijet u vrtu. Umjetnost je kako ćeš ti skuhati ručak i ga servirati. Umjetnost je kad ti dobiš pacijenta pred sebe, kako da mu uzmeš krv bez da je on u nekom stresu ili strahu, da ga oslobodiš od toga, da mu olakšaš tu patnju i tako dalje.

Svako dijete je umjetnik. Problem je ostati umjetnikom nakon odrastanja.

Znači Pablo Picasso je jednom rekao svako dijete je umjetnik. Problem je ostati umjetnikom jednom kad to dijete odraste.

Pa u bistvu je istina jer djeca nisu opterećene ako prva s ovim materijalnim stvarima. Oni dobiju sve od svojih roditelja i to. I oni mogu u toj svojoj maloj glavici, u toj svojoj maloj inspiraciji od svačega svašta napraviti. I onda kad čovjek počinje odrastati, kad počne te socijalne norme, kulturne norme nas ograničavati, onda normalno da djete počinje izbirati šta će on udejanjiti od te svoje umjetnosti.

Cure kak će ju se našminkati, dečki kak se boju zrihtali za van, kako će ju govoriti, kakvu muziku će slušati. To onda sve postane jako usmjereno u tu kulturnu, kak da kažem, kulturni balon u kojem oni se krećeju.

I onda onu svoju beskrajnu tu inspiraciju i beskrajnu mogućnost koju su imali kod djeca gubiju. Zato jer se ograničavaju na tu jednu točku u kojoj se onda razvijaju.

I onda kreneš sa poslom, kreneš sa životom, dođu djeca, Onda kreneš sa poslom, kreneš sa životom, dođu djeca, dođu obaveze i od umjetnosti malo još ostane.

Znači misliš kao gube svoju individualnost na neki način? Gube tu mogućnost da mogu svaki dan biti neko drugi, svaki dan da mogu nešto izvući iz toga. Svaki dan da mogu nešto izvući iz toga. Uvijek se identificiraju sa zajednicom u kojoj jesu, identificiraju se sa tim nekim,? Dojdeš ukalupljen iz škole, dođeš konzerva.

Ako su ti roditelji konzerve, ne mreš ostati drugo nekakvog konzerva. I onda dođeš na posel, hoćeju da si otvorena konzerva, onda se otvoriš i to ti je maksimum maksimuma.

Pa ako pogledaš te male curice dan danas, pa to je sve ko da ih je neko ukalup stavio.

Naprčana usta, mali nosići, duge sneđe kose, guzice napumpane, sisice napumpane, kratke hlače. Evo i moje djete tako, sramota me reći. Ali ne mogu si pomoći, to je to.

Misliš li da svatko ima potencijal biti umjetnikom? U čemu vidiš problem? Zašto onda nisu?

Mislim, mislim da svatko može biti umjetnik, mislim. Ako prvo problem je, problem je zašto je umjetnost nije malo više prihvaćena kao takva. Problem je prvo od malih nogu. Krenu djeca u vrtić normalno. Tamo ih već neke, kada kažem, ograničenja dočekaju. Ne smiješ ovo, smiješ ono. Ne smiješ ovo, teta im kaže napravite sad to tako i djeca onda to rade tako. Nemaju više tu slobodu da oni mogu napraviti kako hoću.

I onda dođeš u školu i normalno u školi su pa jako zabetonirana pravila šta moraš i šta ne smiješ, recimo. Nekom djetu ti umjetnički predmeti, glazba ili likzbeno nadareni, gube taj interes jer normalno jednom kad će morati odrasti

i skrbiti za svoju familiju i zarađivati za svoj život, im se jako, jako skvrči se im taj, kada kažem, polje gdje mogu djelovati i raditi normalno.

I onda normalno u školi se već počne, počneju se natjecanja ko će bolje, ko će pametniji biti, ko će brži biti, ko će to i polako tu se gubi ta stvar koja je umjetnost jako bitna, da ti si slobodan, da si uzmeš vrijeme i da možeš kada hoćeš, kako hoćeš neku stvar interpretirati.

Koje je tvoje prvo sjećanje bilo, kada si shvatila da te zanima slikarstvo, crtanje, umjetnost?

Kad si baš ono služila da je to lijepo i da je to isto jedna oblika opuštanja, da ti možeš nešto nacrtati, nešto staviti na papir, ne stariji, vidiš neku vrijednost u tome.

Vidiš da je dobro znati nešto, oblikovati, nacrtati, napraviti. I onda sa vremenom se tako ispraksiraš.

Kreneš, crtaš, vidiš, dodaš neki svoj štih, neku svoju perspektivu, baciš unutra i tako.

Kako je izgledalo tvoje srednjoškolsko obrazovanje, u koju školu si išla, kakva su bila iskustva? Kako to da si odlučila u školu pisati?

U srednju školu sam se odlučila da ću ići u primjenjenu, zato jer je primjenjena uvijek bila jedna posebna škola.

Ko prvo nisi mogao upast unutra sam tak, morao si se malo potruditi. To je bio kao neki izazov.

To je bio isto kao jedan test da li ću ja to moći i znat. I kad sam upala unutra, to je bila potvrda da je možda, imam neku tu žilicu gdje bi ja mogla razviti nešto iz toga.

Ha, u srednji školi je bilo kao u svakoj srednjoj školi. Krenu hormoni, prve ljubavi, srčni problemi. Od te umjetnosti nisam baš puno odnesla. Bilo je jako zabavno, opušteno, bilo je i dosta na odmor kad smo htjeli, kad smo bili na odjelu, kad smo radili sa metalom i to.

Nismo imali ono, moraš sjediti od 8 do 8.45 i ne smiješ se maknuti. Kad si napravio taj svoj proces, onda kad si mogu čekati, mogu si ići na kavicu, mogu si vani pričati sa frendovima, mogu si se dogovoriti s profesorom da ti pomog nisu nas tako drilali da moraš neke ispite i to, sve što je u ovim običnim školama.

Iz tog razloga sam se ja bila i odlučila za tu školu. Ti misliš da bi tako više profesora trebalo u drugim školama?

Apsolutno, mislim da bi svaki profesor u svakoj školikao da je naša škola potpuno, kada kažem, krivo nastavljena i da bi svako dijete bi trebalo pristupiti k njemu kao individualistu i naći što je u njemu, koja mu je najjača strana i to razvijati.

Znao je uvijek dati onaj primjer od jedne znane baletne plesačice. Ona kad je bila dijete u školi je bila jako nebrna. Ona nije mogla sjediti i slušati, stalno se nešto mrgodi, migala.

I onda je profesor je rekao njenoj mami vaše dijete je malo nije baš za školu, možda bi trebalo ju upisati u neke u školu za djecu s posebnim potrebama. I ona je otpeljala tu curicu doktoru i doktor je imao u susjednoj sobi radio upalen gdje je neka pjesma svirala. I sad je ta curica čim je čula neku muziku počela se zvija tamo plesati i onda je doktor rekao pogledajte, vaše djete nije djete za posebne potrebe, vaše djete je plesačica. I onda je majka hvala Bogu prepoznala i upisala ju baletnu školu i od nje nastala neka baletna diva koja je bila jako poznata u svijetu. Znači svako dijete ima nešto u njemu čim je rođeno i što bi moglo razviti i iz toga bi nastale jako jako lijepe stvari. razviti i iz toga bi nastale jako, jako lijepe stvari.

A kakve su bila reakcija tvojih bližnjih na izbor škole? Jesu li te podržavali? Kakva su bila reakcija?

Moji mamek i tatek, oni su super. Oni nikad nisu komplicirali duše. Probali su me inspirirati da idem u ekonomsku školu, normalno, jer u 90-ima ekonomska škola je bila perspektivna. Radićeš u banki, radićeš u nekoj firmi, radićeš s novcima.

Ali mene to nikad nije zanimalo. Ja sam uvijek voljela ići u neke neistražene širine, dubine. širine, dubine tako da ništa, bili su ponosni na kraju krajeva su bili jako ponosni da imaju umjetnika u familiji, iako nisam išla dalje s tim po tom putu, kako bi rekao a znači nisu onako bile kao nećeš ništa raditi s tim ovaj bili su ponosni, nikad nisu, da neće biti uspješni, da neće moći, da nisu oni iz tog tijesta, kak bi rekli. planovi nadanja za budućnost u tom razdoblju?

Jesi li već tada? Koji su bili tvoji planovi ako ne uspiješ se baviti? Čemu si se u srednjoj ti nadala?

Nadala. U srednjoj sam se nadala da ću samo preživjeti srednju. Znači, pa nikad nisam imala neke planove. Znači, moj moto je nekako živi dan za danom. Znači, svaki dan je novi život, novi dan.

nešto početi. Tako da u srednjoj školi nisam imala neke grozne planovi. Više sam se bavila sa šta je smislo življenja, zašto smo tu, šta ja sad moram raditi, to. Nikad nisam imala neke velike kada kažem planove, šta ću ja sad raditi, kao neke karijere, kakvu karijeru ću ja imat. Normalno, imala sam ideja milion, šta bi mogla, kaj ne bi, ali nikad nisam baš puno, više me je zanimalo to, ta egzistencijalna pitanja, znači, išla sam onda polako dan za danom i polako, svaki dan je nova lekcija u kojoj nešto naučiš, nešto zaboraviš i tako.

Zašto si htjela samo preživjeti srednju?

Pa zato jer u srednjoj nisam, ne moram reći da sam imala neku dobru ekipu, mislim imali smo ekipu, ali nikad se nisam s nikim povezala. Bila sam više onako izgubljena, jer ne mogu reći da sam bila kao drugi tinejdžeri, jer druge ljude nije zanimalo ono što je mene. Znači, ta egzistencijalna pitanja, zašto smo mi tu, kamo idemo, kaj moramo napraviti. spadaš tamo negdje, da moraš nešto napraviti, a ne znaš kaj.

Ako me razumiješ. Ne znam, druga ekipa je uvijek bila samo da idemo van, idemo parti, dečke, dečke, cure, drogica, alkohol. Znaš, kaj mlade zanima, kužiš. Dobro, jedni su bili fiksirani na karijere i to. Imali smo jednu glumicu koja je znala da će biti glumica,

imali smo jednog koja je znala da će se baviti, da će nešto oko biti kao profesor itd. Ali, kak da velim, nisam se povezala sa ljudima, nisam našla nekoga

koji bi slično ili bar približno mislio isto ko ja i dražio iste odgovore itd. Jesi li u ovih 40 godina došla do odgovora na ta pitanja?

Jesi li našla tu osobu?

Pa jesam, mogu reći da jesam. Mogu reći da jesam. Ali to je materijal za jedan drugi dokumentarac.

Jer se ne tiče ništa materijalnog.

U kojem trenu si shvatila da nećeš moći zarađivati od umjetnosti?

Shvatili smo ja i moj muž, kad sam već bila oženjena, u stvari udata,

da nećemo moći živjeti od moje umjetnosti tada kad smo spavali u šatoru i kad smo jeli kruh i muslije sa vodom i kad nismo stvarno znali kud ćemo i kam ćemo,

i kad niko nije bio zainteresiran za ništa u tom smjeru, onda si mogu malo spustiti svoje očekivanja i krenuti se baviti s drugim stvarima. A ja sam se stvarno krenula baviti, išla sam od dna, od čistačice sam krenula i onda polako sam se penjala prema tamo gdje sam sad.

Ha, znači. ovaj. udala, smo radili sa jednim čovjekom u građevini, on je uređivao te lokale i stanove i to i onda su neki ljudi bili zainteresirani za te bakrene reljefe i onda je on mene pitao da li bih mogla napraviti. Jednih par poslića smo napravili sa tim bakaranim relje muž, kada kažem, odhranjivao, ali k, ja sam krenula čistiti kao čistačica, po kućama sam hodala i čistila.

Normalno svaki novčić je dobro došao. I onda kad su djeca već malo bila samostalna, znači da su mogla sama za sebe brinuti. Onda se mi iskristalizirala moguća ta ideja da bi krenula

sa tom zdravstvenom smjeri. Jer još kao mlada djevojčica kad sam bila u bolnici, imala upalu pluća, mi je bilo jako zanimljivo taj posao medicinske sestre i uvijek mi je to nekako negdje odzdao u svijesti bilo da možda bi se s tim htjela baviti.

I onda kad sam riješila to, sam se zaposlila u bolnici gdje sam imala njegu, starijih, nemoćnih ljudi. To je bilo dosta naporan posao i fizičko iscrpljujuć. I onda poslije toga sam išla u jednu ambulantu gdje je pa bilo fizičko iscrpljujuće. sam se odlučila normalno da idem napred na faks, na tu višu školu, da se izučim za diplomiranu medicinsku sestru. mi otvorile veće mogućnosti.

Evo, nekakvom igrom slučajom sam završila na hitnoj pomoći, gdje je stvarno, tamo je umjetnost svakakve vrste. Ljudi svakakvi dolaze sa svakakvim stanjima, imaš puno, puno suradnika, sa svakim moraš na neki način naći neku komunikaciju. Moraš biti dobar umjetnik komunikacije, da sa svima s tim iskomuniciraš

šta ko treba, kako s kim, šta komu reći, šta komu napraviti, itd.

Možeš možda još opisati dio nakon srednje škole?

Kad sam srela muža, odmah smo se vjenčali. Radili smo s tim čovjekom gdje je uređivao te unutrašnje prostore, stanove, lokale, pizzerije i s njim smo malo radili.

Nije to bilo ništa revolucionarno. Znači, bauštela, gletali smo, betonirali smo ako je trebalo, sve smo radili. I onda onaj moj dio umjetnički, isto farbali, gletali, pločice ljepili itd.

To je trajalo jednu godinu, dvije. I onda smo poslije vidjeli da nije to... Mislim da ne moreš od toga tako živjeti. Moraš ići naprijed, moraš evoluirati.

Dobro. Da je Hrvatska zapravo u Sloveniju jedna od zemalja Europske unije koja najviše ulaže i troše na kulturu. Zašto ne misliš da se tako teško baviti umjetnošću i zaraživati od nje?

Pa ne znam ti reći. Možda sa umjetnošću se teško, ma nije se teško baviti, ali ti moraš onda biti i takav, moraš postati takav tip čovjeka. Ti moraš se sam sebe promovirati.

Ti moraš se, kada kažem, reklamirati. Ti moraš, ajmo reći, dušu prodati. Znači, ti ne možeš biti onda umjetnik koji ti hoćeš, ti onda moraš te svoje koje ti naručuju, neke radove ili nešto, moraš se oblikovat prema njima i ono što ti naruče moraš ti njima dat. Znači, ti ne možeš onda biti umjetnik u pravoj, pravom, kak bi rekli, značenju te riječi.

A to što oni ulažu u kulturu, ne znam baš. Mislim, ja ne vidim baš da je neka umjetnost bilo kakva tu sad na nekom glasu. Niti Hrvatska ne slovi kao neka umjetnička zemlja

u Evropi, niti Slovenija, niti ne znam da bi znali nabrojati par umjetnika koji su svjetski ili bar evropski znani sa svojom umjetnošću. Možda je to samo za izabrane u stilu Balkana, samo za izabrane. komercijalizirano na neki način, da je to malo kvvari svrhu umjetnosti?

Pa kako da velim? Vele se svaki, svake oči imaju svojega malarja. Znači, svake oči imaju svog, kako da kažem, farberja, onoga koji farba. Znači, svaku u nečemu vidi ljepotu.

Znači, mislim da je to više kulturni problem jer, kada kažem, danas naša zajednica, društvo u kojem mi živimo je jako podložna tim nekim trendovima, kako bi rekla. U bistvu skora 100% mladih se ide za tim trendovima. Jer ako si ti malo drugčiji, ti si odma vanzemaljac.

Odma si otpisan od društva. Pa tako je bilo uvijek i u prošlosti. Umjetnici su uvijek bili na, kada kažem, samotnjaci, odgurnuti od socijalnih problemi, od gurnuti od družbe.

Niko ih nije pogledao kad su tamo spavali u nekim sobicama pljesnivim. Znači, to je, mislim, kako je čovječanstva, to je taj problem. Znači, uvijek kad neko novi, neku novu ideju donese, treba stoljeća da se ta ideja materializira, da drugi vide ljepotu u toj ideji. Nažalost smo još uvijek tamo i treba još možda koje stoljeće proći da bi počeli cijeniti ljude koji malo svijet vide drugčijim očima.

Jer svaki pogled nam da neku informaciju o cijeloj toj kreaciji našoj. Znači, lijepo je vidjeti svijet sa tuđim očima.

Što te inspirira u životu?

životu me inspirira svaki čovjek s kojim dođem u kontakt. Inspirira me priroda, inspirira me Bog, inspiriraju me životinjice.

Znači, ne moram uvijek biti produktivna, ali uvijek nešto izvučem iz toga dana. Nešto napravim, nešto uništim. Inspirira me sve. Sve i ujedno ništa

Danijela-Transkript-Koper

Kako ti sebe vidiš?

Ja sebe vidim kao čovjeka koji treba još podosta stvari naučiti, koja treba još podosta stvari napraviti da bude bolja,

da bi onda moga reć da sam neka podobna osoba. Vjerujem da učimo svaki dan, da svaki dan je neka nova lekcija, da svaki kontakt koji dođemo sa ljudima različitima,

sa tim različitim događajima što se nam dogode, ne uvijek dobro reagiramo. Znamo i malo previše emocionalno i previše agresivno i dosta puta.

Žalujem da ne mogu biti više smirenija ili možda bolje odreagirati ili možda... napraviti nešto što bi toj drugoj osobi možda isto olakšalo tu njenu stvar s kojom se bori i zašto je došlo do nekog okršaja.

Kada si došla ovdje i zašto?

U Sloveniju sam došla 2001. godine. Došli smo primarno zbog posla jer moj muž je radio, dobio posao u kamenolomu u Sloveniji.

A onda sam ja sa njim, pošto nisam imala nikakvih obaveza u Hrvatskoj, došla sa njim. Reklo bi se trbuhom za kruhom. Evo. Tu smo isto probali pokrenuti nešto s umjetnosti, te plasirati te bakre, reljefe od bakara možda kao. Ali tu ljudi nisu bili uopće zainteresirani za takvu obliku umjetnosti ili neke dekoracije bi rekli.

Čime si se bavila u životu i koje si sve poslove radila?

U životu sam, pa, dosta poslova radila. Kako bih rekla, krenula sam od dna. Znači, kad smo došli u Sloveniju, nismo baš znali puno ljudi, jezik nisam znala.

I onda prvih par godina, dok se nam djeca nisu rodila i to, sam bila doma sa njima i onda sam polako krenula kao čistačica.

Čistila sam benzinsku postaju. Tamo je bilo jako dosta napornog posla. Sam hodala u trst čistiti, familijama. To, tako smo si malo financijski pomagali.

I onda sam se odlučila da ću krenuti u to prekvalifikaciju, jer me je taj posao medicinske sestre uvijek zanimao

i činio se mi jako zanimljiv. A i to je isto jedna od mogućnosti gdje ti možeš pomoći sočlovijeku, kako da kažem, pomoći nekom ko trpi, ko pati.

Možeš dati tih nešto posto više od samo onog lijeka, ili od one injekcije koju mu daš. Možeš mu dati neku dobru riječ, primiti ga za ruku, malo ga...

Čekaj, stani. Kako se kaže potolažit renato? Utješiti. Utješiti. Možeš ga utješiti, možeš... Uglavnom mu olakšati taj period dok je bolestan.

I onda sam krenula u tu školu. Znala tu prekvalifikaciju za srednju sestru. I onda sam radila kao sredna sestra u njezi u jednoj bolnici gdje smo imali te starije ljude koji su...

Nisu imali koga da se brine oko njih. Ili ljude koji su bili pred smrt. Koje smo njegovali. Tamo vidli smo puno, puno ljudi koji su otišli s ovog svijeta.

I poslije toga sama... Jer je bilo dosta to fizičko naporno. Sam se prijavila za posao u medicini i dela. To je bilo kao nešto medicina za rad, promet i sport.

Gdje smo imali takve te preglede za recimo kad dobiš posao i onda ideš, moraš tu donijet potvrdu da si ti sposoban za neki posao. Onda sam tamo radila.

I poslije toga jer je to bilo pa psihično naporno sa ljudima. Naselnim ljudima. Raditi sam se odlučila još da idem dalje. Da se dalje izobrazim.

Za diplomiranu sestru. I sad trenutno sam kao diplomirana sestra u Hitnoj. Gdje radimo sve i svašta. Radili smo i u građovini malo, jel' Dareniću? Radili smo i u građovini.

Postavljali pločice. Fugirali.

Koliko je obitelj ili ideja obćanita obitelji imala ulogu na to da nađeš posao sa stavnim primanjima?

Pa... Familija i obitelj u osnovi imala... mislim... Kako da kažem, to je bila ona točka na i. Koja me je... Kako da kažem, preosmjerila u...

U da idem dalje od umjetnosti, da si nađem neki posao sa stavnim primanjima. Zato jer... Kao što znate, živjeti u ovom svijetu morat se. Novce trebaš kako god.

Ja vjerujem da... U... Da je treba raditi za svoj novac i da ništa što ti je poklonjeno nije... Nije, kako da kažem, dobro.

Jer uvijek osjećaš u sebi tu taj neki... Taj neki osjećaj da nekom nešto duguješ. Da nekom nešto trebaš vratit. Ne? Iz toga razloga, pošto mi je isto bilo zanimljiva medicinska sestra od uvijek. Zanimljiv posao. Staro nam nije dosadno. Ne? Događa se. I... I onda sam to ugodnost koristnim spojila i... Kako da kažem, sad imam posao sa redovnim primanjima.

Znači, radim pošteno za svoj, za svoj kruh bi rekli. Nikom ništa ne dugujem. Aj mogu opet s druge strane pomoći ljudima koji dođu k nama. Znači, ne samo da ih oskrbimo što trebaju.

Nego da im daš nešto malo više. Neku lijepu riječ. Da naprijed mogu razviti se u neke zdrave ljude.

Okej, znači onda... Kakvi su bili izlazi za mijenjenje struke? Je li bilo trenutaka kada si sumnjala o sebi i svojoj odluzi?

Pa nije bilo lako zamijeniti struku, kada kažem. Ali tu moram zahvaliti jako svom mužu. Jer me on jako podržao. I jako mi je puno pomogao sa djecom. Sa domaćinstvom.

Dok se ja morala sjediti i štrebati. Jer naravno, ko prvo nisam jezik znala. To ja sam morala sve od nule krenuti. Jako puno vremena sam provela u stu knjigu.

Slušanje videa, gledanje. Gledanje, recimo kad sam matematiku morala polagat. Gledanje videa, kako objašnjavaju. Različite te formule. Jako, jako puno vremena je utrošeno u to bilo.

Znači, on je morao onda djecu zabavljati. Pomagao je sa domaćinstvom. Sa čišćenjem, sa peglanjem, pranjem. I tako.

Baviš li se i dalje slikarstvom u slobodno vrijeme? I zašto da ili ne?

Nažalost se više ne bavim sa crtanjem. Ili sa bilo kojom oblikom umjetnosti u slobodno vrijeme. Ali imam to negdje na iza u nekom planu.

Kad malo dobijem na nekom vremenu. Jer mislim da je šteta da to. Da neku stvar koju si naučio ne njeguješ i ne upotrebljavaš.

Jer da. A trenutno sam jako zauzeta s poslom. Jer radimo po 12 sati.

Dosta nas fali. Moramo pokrivat tuđe i smjene. Tako da kad pa sam doma onda. Vidli ste imamo vrt. Treba njega urediti.

Treba nešto skuhati. Treba malo se i odmoriti.

Jesi li sad u ovom poslu našla nešto što te ispunjuje?

U ovom poslu je puno stvari koje mogu čovjeka ispuniti. A i puno je stvari koje mogu čovjeka izluditi. Znači sve je ovisno o tvom stajalištu.

U stvari o nivou s kojeg ti gledaš te stvari koje se događaju. Recimo ja ću reći ovako. Ovaj posao je jako dobar trening za treniranje strpljivosti.

Za treniranje. Čekaj kako se kaže? Brezpogojna.

Slovinci veli brezpogojna ljubav. Znači ljubav bez pogoja. Bez uvjeta. Bez uvjetna, sorry. Ajmo dalje. Možeš trenirati bez uvjetnu ljubav do drugih ljudi.

Možeš trenirati kako svoje mane kontrolirati. I emocije da...

Ha dosta puta i ne uspije. Dosta puta dođeš umoran i iscrpljen doma. Od svih tih borbi. Sam s sabom i sa drugim ljudima.

Meni se čini da je to dobar razlog zašto ja taj posao i dalje radim. Zašto za sada, kada kažem, pokušavam ostati još uvijek tu.

Iako nije uvijek lako, ali kao i život nije lak. Svaka škola treba... Zahtjeva neku žrtvu. Znači... Nadam se da ću na kraju svega ispuniti svoje očekivanja i napraviti sama sebe uz pomoć drugih boljim čovjekom.

Postoje li onda za tebe neku poveznicu između umjetnosti i medicine?

Pa ja vidim veliku poveznicu između umjetnosti i medicine. Pa ja vidim veliku poveznicu između umjetnosti i medicine. Zato jer... Umjetnost... Ruby je rekao da umjetnik se skriva u svakome, jedan mistični pjesnik.

Znači, ti možeš svaku stvar pretvoriti umjetnost. Znači, umjetnost kako ćeš ti pristupiti nekom čovjeku. Kako ćeš mu ti objasniti što treba. Umjetnost na kakav način ti...

Da li ćeš ti njemu napraviti stresnu situaciju kad mu uzimaš krv. Da li ćeš ga ti znat na jedan lijepi način pripremiti da se pusti i da pomogne.

Za mene je to sve umjetnost. Znači... Umjetnost pomoći čovjeku koji zna da će za dva tjedna umret. Umjetnost mu pomoći da shvati da je to jedna put na koju svako od nas mora jednog dana doći.

I da... Da su stvari koje treba riješiti prije nego dođe taj zadnji. I da ga znaš, kako da kažem, usmjeriti kako. Kako, u stvari, proći kroz to razdoblje.

Misliš li da je umjetnost bitna? Znači, misliš li da je umjetnost, na primjer, koliko je ovaj film, da to može nekako pomoći ljudima?

I na koji način zapravo ti misliš da to njima pomaže?

Pa mislim da umjetnost može pomoći ljudima. Mislim da... Da jako puno se možemo i mi naučiti svega toga, ovisno sad od osobe. A umjetnost je u stvari u svemu što mi radimo, znači što vidimo.

To je neki dio nas samih. Znači i ti filmovi koje gledamo i ta muzika koju slušamo nam može pomoć, a može nam i odmoć.

Može nam i napraviti problema ako se previše identificiramo. S nekim likovima koji nisu baš...

Ha, može nam i pomoći da shvatimo neke stvari koje se događaju nama, a nismo se znali...

Ali misliš li da je to do umjetnosti ili više je kao, jeli umjetnost izvlačuje to iz ljudi ili su ljudi jednostavno takvi?

Što, što? Misliš tu agresiju? Da. Pa svako u sebi nosi i, kako smo rekli, pozitiv i negativ. Znači, to ti je kao ona priča, ako znaš, stari indijanac je obišnjavao svojoj unučici.

Da u svakom čovjeku postoje dva vuka. Znači, jedan je jako zločest i zloban i radi probleme. Drugi je jako dobar. I oni se stalno bore, jedan sa drugima.

I onda ga je unučica pitala, pa kako ćeš ti znat koji će pobjedit? Kao, koji će pobjedit? I onda je deda, indijanac, rekao, pa onaj kojeg ga hraniš će pobjedit. Znači, svako od nas ima mogućnosti zabrati, znači, kojeg će vuka hraniti.

Znači, kojeg će vuka hraniti. Znači, da li će on iz tih filmova izvući dobro nešto i iz te muzike dobro i neki razvoj dalje, osebnosti, ličnosti svoje.

Ili će iz tih filmova, ili muzike, ili iz bilo čega što radi, gleda, izvući to slabo i onda će graditi na tome. Znači, meni se čini da je ipak sve u ljudima, kako god.

Ljudi su, znači, u kvantnoj fiziki, kažu da, to je sad stvarno jako pojednostavljeno rečeno, da ti trebaš nekoga koji promatra, promatrača, da bi ti dobio nekog, mislim, da bi se rezultat pokazao ovakav ili onakav. Znači, eksperiment je drugačiji kad neko promatra kao kad neko ne promatra.

Znači, da smo mi koji sa svojom pažnjom možemo promijeniti stvari u dobro, Znači, da smo mi koji sa svojom pažnjom možemo promijeniti stvari u dobro, ili stvari u slabo, ili u zlo.

Jesi li sačuvala neke svoje stare crteže?

Znaš da svoje stare crteže sigurno imam negdje, skrivene, ali moram ih još naći.

Što si najviše voljela crtati?

Speaker A

Najviše sam voljela crtati u srednjoj školi kad sam se još družila sa skejterima, ako sam voljela slikat skejtere koji su izvodili razne trikove, jer mi je baš bilo zgodno te položaje tijela, pa tkanina kako im je padala, pa kako to... Znači, u bistvu ljude. I cvijeća sam voljela crtati, ne mogu reći. Pa i nekakve male životinjice.

Zašto si baš to voljela crtati, mislim, ono, pogotovo životinje i oko cvijeća?

Pa ne znam, u njima je ljepota ovog svijeta. Vide se, oni su takvi kakvi jesu. Ne pretvaraju se.

Znači, ne šminkaju se, ne uređuju se, ne poziraju.

Znači, vidiš tu jednostavnost tu u njima.

I jesi li ih pokazivala ti crtežu drugim ljudima ili si ih više ovak za sebe?

Pa nisam ih baš puno pokazivala. Ne znam, u toj ekipi... Puno već nisam. Aha, čekaj.

Speaker A

Pa te crteže, pa... Te crteže su vidle, familija je vidla. Al to je bilo ono... Pa dobro, crtamo. Crtali su i one, i curke su crtale, i familija.

Niko baš nije, kada kažem... Možda ova mlađa kćerka će... Ona se sad odlučila za tu školu gdje će biti malo više crtanja. Budemo vidle jak će ona izući šta u toj smjeri.

Inače nisu baš bile do sada baš jako zainteresirane za tu stranu. Za neku umjetnost.

Znači, zamišljaš li... Ovo je možda još... Ajmo reći veznozavitnost. Ali zamišljaš li ikada scenarij u kojem si slikarstvu dala još jednu priliku? I misliš li da je uopće ni to da si prerano odustala?

Da li sam prerano odustala od umjetnosti i crtanja i svega toga? Pa mislim da nisam. Mislim da nisam. Mislim da sam se, mislim, dosta trudila.

Dosta smo ispitivali. Dosta smo probali to plasirati. Ali, pošto jer nije bilo, kako da kažem... Ljudi jednostavno nije to zanimalo i...

I onda sam rekao šta, treba ići naprijed. Šta ćemo sad... Nešto... Nešto... Kako da kažem... Nešto gurata ne ide. Znači, samo puno energije i puno svega potrošiš, a nemaš rezultate.

A da se razmišljam da sama sebe zamišljam kao neku veliku umjetnicu i u nekim tim scenarijima, mislim da ne. Jer stvari, ja ni ne bih htjela biti neka velika umjetnica jer onda moraš imati jako veliki ego.

Moraš se samo promovirati, moraš biti jako, kako da kažem, samocentriran. Moraš se prodavati. Ti si onda komad mesa. Znači, moraš sebe staviti ispred svih da te ljudi, kako da kažem, primijete.

A to nije moja put. To nije moja put. Ja ne bih htjela biti u nekom...

Znači, ti u biti ne smatraš se umjetnicom?

Ja sebe ne smatram umjetnicom. Naučila sam crtati. Mislim da svako se može naučiti crtati ako bi dosta dugo vježbo i ako bi imao volju. Mislim da čovjek, svaki čovjek može svašta i naučiti se i probati i razviti.

Samo mora biti želja, volja i trening, ne?

Pričala si u Zagrebu da ljudi više nisu ljubavi. Ili prema drugima. I zašto misliš da je to tako? Zašto misliš da je to sad u takvom stanju da ljudi nisu više ljubazni?

I misliš li da možda umjetnost može možda to promijeniti ili nečem drugom stvar?

Pa ljudi nisu ljubavi. Ljudi su jako, kako da kažem, mi bih rekli naspidirani, jako nervozni. Svi su u nekoj žurbi. Svi svima smetaju, kako da kažem.

Svi su fokusirani samo na sebe, samo na svoje potrebe. Mislim da je to glavni, glavni krivac toga stanja danas. Nažalost, zaboravili smo da smo svi skupa zajedno na ovom svijetu i da smo, u stvari, ispod svih tih naziva koje ih nosimo, nacionalnosti, etiketa koje smo si nalijepili, su jedna familija, normalno, ne?

Mislim da bi umjetnost, ako bi bila dosta univerzalna, mislim da bi mogla povezati ljude više. Ali, pošto i umjetnost se isto etiketira ovakva, onakva, treća, četvrta, mislim da i tu ne bi dosta bilo, ne bi bilo, kako da kažem, plodno.

Mislim da bi trebali skinuti sve te nazive sami sa sebe, sve te nacionalnosti, sva ta vjerstva. Trebali bi se skinuti, kako bih rekao, dobro. I krenuti se upoznavati i iz toga napraviti nešto novo, neku umjetnost.

I kad ti kažem i onda, ta umjetnost koja bi iz toga proizašla bi bila tek prava umjetnost. Jel vam je dobro? Ubijte me, molim vas, dosta tih pitanja. E, nema, nema.

Još ti.

Evo znači, rekla si. Znači, isto u Zagrebu. U Zagrebu da te inspiriraju sveti, ljudi, životinji. Tako je. Čak i stranac na ulici da te može inspirirati. Znači, i sad, ono što nazivamo kao, znači ti u biti vidiš onak, trivialnih stvari i ovako nešto što ljudi sami prođu, ti u tom vidiš umjetnost.

Vidim, vidim. I ti kako to da vidiš? Pa ne znam, nekom igrom sreće, možda po Božjoj milosti. I sam dobila takav pogled na svijet da vidim da je u stvari u malim stvarima se skriva veliko.

Znači, u malim stvarima možeš naći sve što trebaš ti u taj moment. Jer u stvari mi ljudi hodamo po ovom svijetu i uvijek nešto tražimo, trebamo, nešto hoćemo.

Znači, dosta puta prođemo pokraj tih stvari koje su takve neke mali, male i nebitne. A baš u tom momentu je tu ta stvar koju ti taj moment trebaš.

Znači, kad ti prođeš pokraj nekog drveta, ali pokraj nekog cvjetića sa pčelicom gore. Recimo, zastani moment, pogledaj unutra.

Pogledaj te dva bića koja žive u ljubavi. Pogledaj te dva bića koja žive u ljubavi i pomažu jedan drugome. Niko nikoga ne iskoristava i svi imaju nešto od nekoga.

Kada kažem, su povezani u nekom lancu životnom. A kod ljudi pa to je, nažalost, kada kažem, nema toga više. Ljudi su počeli samo iskoristavati za svoje potrebe i kre takvih malih stvari, nebitnih stvari u kojima bi se mogli mi dobiti. I došli bi mi dosta iz prirode, bi se mogli mi dosta naučiti. Nažalost ih sprevidimo i idemo, k'o zombi pokraj toga.

I mislimo da nas istina čeka tamo negdje u Hollywoodu ili ne znam gdje. Da će nam tamo biti bolje, kad dobijemo milion evara na lotu. I onda ćemo biti sretni.

Samo se pomažem da se iskašem. Iskaši se ja.

Imaš li primjer neke takve banalne, trivialne situacije koja je tebe nadahnula?

Kao umjetnicu? Pa imam. Ja sam uvijek kao dijete voljela ići u Maksimirsku šumicu. Tamo mi je baš uvijek bilo magično. I uvijek sam mislila da ću sresti neke vile. I uvijek sam vidjela neke maglice tamo.

I uvijek sam se šuljala po nekim stazicama gdje nisu ljudi hodali u nadi da ću vidjeti kakvo biće ili neku drugičiju situaciju.

Nikad nisam do duše vidjela. Ali u dosta mojih tih srednjoškolskih radova su bile vile jedna od inspiracija i Maksimirska šuma.

To su još kad ima neke slike u tog rada.

Imala sam jedan bakar gdje sam isklesala. Bila sam na balkonu i onda sam od susjeda Čede kuću stavila. Ovdje tu šumu i banderu sa žicama i par vila koje plešu u zraku okolo.

Ali ne znam kamo je to otišlo. Bio je jedan bakar.

Što ti smatraš uspjehom u životu?

Za mene je uspjeh u životu da kad budeš ležao na toj smrtnoj postelji. I kad je pred tobom taj zadnji udisaj, izdisaj.

Da možeš tamo čekati taj put koji je pred tobom u miru. Zadovoljan. Sa znanjem da si napravio sve što si morao.

I da si sve što si trebao ostvariti ostvario. I da si sve što je trebalo ostaviti ostavio. I da si slobodan i da možeš ići naprijed.

Za mene je to uspjeh.

Goran Lautar-Stan-Transkript

Što te inspirira u životu?

U životu me inspirira...odnosno, kako mogu reći da je muzika na neki način moj život. Tako da, pričat ću što me inspirira u muzici. U svakom slučaju, ljudski rod, ljudi, njihova stremljenja, njihovi problemi, nešto s čime se svi možemo identificirati. Na neki način ja pričam tu svoju osobnu priču kroz svoju muziku. To je na momente razotkrivajuće i intimno, a s druge strane neki psihološki outlet to izbaciti kroz svoju muziku, napraviti nekakvu ravnotežu u životu na taj način.

Vođen svojim životnim iskustvima, što je za tebe umjetnost i što je za tebe umjetnik?

Što je za mene umjetnik, odnosno što je za mene umjetnost, da, to je jedno dosta onako široko pitanje. Ne bih ga čak mogo ni definirati na jedan opći način. Vjerojatno najbolje je da svako zapravo nađe neki svoju osobnu sliku tog pojma. Mogu reći svoje ime, možda, šta umjetnost predstavlja za mene. Pa sve ono što čini svijet bogatijim i malo drugačijim. Što gura stvari na neki malo drugačiji način, u jednom drugom smjeru. Nešto što inspirira ljude i nešto što može komunicirati s ljudima, s jedne strane. A s druge strane, recimo iz perspektive umjetnika, njegov osobni izričaj, njegov osobni statement neki koji on daje svijetu, a u relaciji sa vlastitim, nekakvim unutrašnjim svijetima. A definirati umjetnost, to je naravno veliko pitanje i stvar kritičara i stručnjaka. I da li ja sad smatram da ovo što radim, da li je umjetnost? Pa vjerojatno donekle da. S obzirom, pogotovo kad pogledam da mi je to način života i funkcioniranja i sastavni dio onoga čime se svakodnevno bavim. I prepostavljam da i drugi ljudi onda to dožive na taj način u toj life situaciji. Kad nastupam u živo ili kad slušaju te albume.

Kako bi prokomentirao citat Pabla Picassa: Svako dijete je umjetni, problem je ostati umjetnikom nakon odrastanja?

Da. Ja osobno... Pardon, što? Ispričavam se. Ja osobno ne bih nikad odabrao Picasso za citat moje vlastite izjave. Na neki način razumiš koje hoću reći.

Kako ostati, znači, dijete i u odrasloj dobi? Odnosno, kako gledat dječjim očima na umjetnost? Da komentiram ovaj citat od Picassa. Da li je teško ostati umjetnik i u odrasloj dobi? Odnosno... Kako je on to, kako ste vi rekli, da je svako dijete rođeno kao umjetnik, odnosno da funkcionira

na taj način. Pretpostavljam da je zapravo pitanje se odnosi na zaigranost mozga, uma koja ima dijete, koje nije ograničeno nikakvim socijalnim ili, ne znam, općenito nekakvim ograničenjima. U tom smislu, dijete što radi je umjetnost, ali... Opet, možda... Možda bih malo dodao da je bitna karakteristika umjetnosti i svijest o tome, da je to umjetnost. Da se to definira time i da onda to funkcionira na taj način kad se to postavi, iskomunicira. "Ovo je moj umjetnički stav". Ovo je umjetnost. I to je prvi korak, ja pretpostavljam, da ljudi kreću se upoznavati sa tom slikom na način da to promatraju kao umjetničko djelo. Hoću reći ukratko. Za umjetničko djelo je bitno da je deklarirano umjetničkim djelom. Dijete nema tu svijest, naravno. Dijete je zaigrano i ono se igra. I u toj igri nastaju prekrasne stvari. I u tom smislu bih mogao reći, naravno, to je ono još tipičan, još tipični, poznati citat, uzrečica u biti, da dobro zadrži dijete u sebi. I u tom smislu, da, taj citat ima smisla. Naravno, na način da treba zadržati to dijete u sebi, da treba zadržati tu zaigranost, nekako je otvorene naivne oči u cijelom tom procesu. Tako da, ja bih rekao da zanimljivi ili autentični umjetnici definitivno su sačuvali to dijete u sebi. I da na taj način primjenjuju tu metodu. Da se tako igraju svojim vlastitim osjećajima. I s toga nastaju nekakve dijela.

Misliš li da svatko ima potencijal i u čemu vidiš problem? Zašto nisu svi umjetnici?

Pitanje je sad, da. Da li svatko sebe može, da li ima potencijala u sebi ili stremjenja da se može. Da li svatko sebe može, da li ima potencijala u sebi ili stremjenja da se može. Da se bavi umjetnošću i da se na neki način deklarira umjetnikom. Svakako ne. Mislim, ljudski rod je jako šarolik. Svi imamo svoje vlastite nekakve interese i stvari koji nas privlače. Ja pretpostavljam da je možda glavna komponenta toga bi bila da je to nešto što na neki neobjašnjivi način "ti to moraš raditi". Da te na neki način to neopisivo i nekako teško definirano privlači da radiš to što radiš. I u tom smislu, ne znam, možda malo ne mistificiram sad, ali mislim da umjetnost tebe pronalazi i uzima te i onda te na neki način tako stvara umjetnikom. Poneko od nas to ima, neko nema, neko ima nekakve druge interese, pa bi recimo to možda tako mogao odgovoriti na to pitanje.

Da li svi imaju potencijal za umjetnošću?

Ne znam, ne znam. Ja čak ne bi se ni postavio to pitanje u smislu ako neko nema potrebu za time, pretpostavljam da nema onda ni potencijal. Odnosno, teško je zapravo suditi o nečem potencijalu, odnosno dati mu nekakvu mjeru da li ovaj možda ima više potencijala, a ovaj malo

manje. U biti, ja mislim da presuđuje odlučenje. Presuđuje nešto što on sam, gdje on sam krene. Tako da, ako potencijala postoji, baviti se umjetnošću u toj nekoj osobi, taj potencijal će izaći. I naravno, to je sad opet drugo pitanje, druga tema, nemaju svi prilike to raditi, odnosno nemaju svi prilike možda baviti se time konstantno ili na jedan onako konkretniji način. Ovisi kako im životne prilike odrede. Neki ljudi jednostavno materijalno ne mogu tražiti svoj umjetnički put na jedan profesionalni način. Drugi ljudi, s druge strane, naprave jedan dio svog života odvoje za tu umjetnost i za to izražavanje. Istovremeno, naravno, vode jednu egzistencijalnu bitku u životu sa poslom ili sa obitelji ili ne znam kakvi su god već scenariji. Tako da... Taj potencijal, da se vratim sad na to pitanje, ja se nadam, ja se barem nadam da onaj ko ima potencijala da će imati priliku to na ovaj ili na onaj način to iz sebe izbaciti, da će nešto uspjeti napraviti od toga.

Sad smo na srednjoj školi pa... Da, sad vidimo kao malo u taj neki period mladosti. Ovo čak nije sad možda toliko, ali bitno je zapravo u koju si srednju išao i ispričaj nam nešto o tom razdoblju.

Mhm. Iš' sam u srednju školu, danas to je druga i sedma gimnazija sad, ne znam koja točno. To je škola u Križanićevoj. Tad se zvala Kultura, odnosno centar za obrazovanje u kulturi i umjetnosti. I bila je dosta jedna otkačena škola. Možda danas poput Primjenjene ili ne znam. Zapravo Primjenjena je uvijek bila na svom levelu otkačenosti, ali mi nismo bili daleko u našoj školi, jer smo imali i filmski razred, i muzički razred i tako nekakve još druge knjižničarske, ne znam, slične smjerove. Oću reć' u školi je bila dosta šarolika ekipa. Bilo je stvarno onak od djece nekih poznatih roditelja do onak nekakve punk ekipe s kojima sam se ja družio, jer sam u biti bio u tom filmu još od kraja osnovne škole. Tak' da srednju školu jako pametim po dobrom. Poznam dosta te neke ekipe koja je razmišljala slično poput mene. Već sam tad imao bendove. Ne znam, negdje od 13. 14. godine imao sam prvi bend u haustoru od zgrade. Tak' da taj dolazak u centar grada, u školu, jer ja sam odrastao, tad sam bio i odrastao sam na Knežiji. Inače sam rođen u Splitu, jer stari je bio u vojsci, bio je u vojno lice. I onda smo došli u Zagreb kad sam imao šest godina. Od tad sam u Zagrebu. Srednja škola uglavnom, ostali su mi neka baš dobra poznanstva i čak prijateljstva iz srednje škole. Tako da je to onak sigurno imalo neki pozitivan onak utjece na mene. Odnosno, napokon sam se našao među nekim sličnim ljudima u gradu. Meni je to bilo sve dosta uzbudljivo i fora kad sam bio. Kad sam došao u prvi dan škole.

Dok si bio mlad, kako bi su bili tvoji neki planovi i nadanja?

Da, da. Negdje u to vrijeme, znači dok sam bio tineđer, znači 13, 14, 15 godina, nisam imao nikakvu sliku, nekakvu posebnu, što bih htio raditi u životu. Nisam čak i imao ni sliku da bi se bavio muzikom. Odgojen sam dosta kao nekakvo poslušno dijete koje se zapravo drži nekakvih realističkih stvari ili nekakvog realističnijeg malo zanimanja. Tako da sam realno nisam znao ni dimi ni dupe ni glava kad sam upisao fakultet. Upisao sam ga onako skoro kao produženje onakvog mog srednjoškoloavnog školovanja i upisao sam pravni fakultet. Tad su stvari bile dosta drugačije. Moja generacija nije bila definitivno osvještena, kao što su mlađe generacije danas, da srećom imaju puno informacija već onak ranije tijekom odrastanja i da mogu onako bolje procijeniti i upoznati sliku svijeta, pogotovo netom ili da ne pričam s svim kojim mogućnostima. Mi smo kako klinici bili dosta onako u nekom svom bابلu izvan svih događanja, s malo informacija, s nekakvim uskim interesom. Nas jedino zanimala muzika. Da sviramo po bendovima. I fakat nije bilo u tom trenu važno što ćeš upisati. Eventualno ako je tvoj prijatelj išao na neki fakultet, onda bi to čak bio razlog više da se upišeš na taj fakultet. Toliko smo mi bili nezreli, ta moja generacija, prije rata. I onda je stigo rat. I to je bila godina kad sam se sada trebao upisati u fakultet. I onako sam onda još razmišljao, kao nekako uplašeni, nesigurni klinac, da bi trebao imati nekako zanimanje koje... koje će mi dati nekakav siguran kruh ili tako nešto. I onda sam nekakvom inercijom upisao pravni fakultet. A isto vremeno sam se bavio muzikom. Hoću reći, uvijek me je interesirala nekakva underground weird mjuza od koje zapravo nikad razuman čovjek ne bi mogao očekivati da će živjeti od toga. Nego, da je to nešto onako... U krajnoj liniji uvijek sam gledao na muziku kao nešto što je onako untouchable u smislu...da ne bi to htio brkati s nekom karijerom, nekakvim poslovnim planovima, s nekim dokazivanjima nekome i tako dalje. Nego, baš čisto onako za sebe, da se nešto radi što ti trebaš onak izrazit.

Dakle nisi razmišljao da ćeš se baviti muzikom?

U vezi s tog bavljenja muzikom, zapravo nikad onak sva ova desetljeća... To su bili bendovi svakakvi. Redom pričat ćemo možda kasnije o njima. Nikad mi je ni jedne sekunde nije palo na pamet da bi se time mogo baviti isključivo. To onako, dosta mi je onako taj koncept zvučio k'o nekakva robija, da tako kažem, u tom trenutku da moram onakvu egzistenciju radit od muzike. Meni su se stvari na kraju, nakon svih tih godina, na neki sretni način poklopile, da sam mogo zapravo... Nakon deset godina posla u ministarstvu zaštite okoliša, svoje vremena, da sam mogo dati otkaz i da sam mogo sad isključivo bavit se muzikom, putovat okolo i snimat. Srećom živim u svom stanu, nisam nikad imao obitelj ni djecu. I uglavnom, u trenutku kad mi

se stvorio taj neki jastuk gdje moguv financijski past ako sve ode do vruga... U tom trenutku sam se odlučio da ću se baviti isključivo muzikom. I da je to dovoljno za jedan moj skromni život. Kažem, srećom uz te uvjete koje imam.

Tako da, zapravo, to nije bila neka atomska fizika to odlučit. A taj život sad živim, sad ima skoro pet godina da isključivo mogu reći da se bavim muzikom. Minus Covid godina. Ali ponovno su naravno sad stvari ponovno krenule svojim tijekom. Ove godine sam objavio album. I bit će... I bilo je puno, puno putovanja i svirki. Također i tijekom sad do ove godine čekaju me možda još, ne znam, 20-30 koncerata po cijeloj Evropi tu i tamo. Tako da, ispunjen sam s time potpuno, mogu reći. Definitivno se mogu sad potpuno posvetiti time i to sad već neko vrijeme traje. I to se evo, srećom kuži kad imaš vremena svirat. Mislim, ja dok sam znači bio zaposlen, paralelno sam znači imao tu priču o muzici. Živiš na neki način na dvije trake. Ali u jednom trenu te trake više ne mogu funkcionirat na način da ne možeš više ozbiljno radit. Ili ozbiljno, s druge strane, stvarat muziku. Pretpostavljam to ima i veze sa energijom i sa godinama. Racionaliziraš i onda vidiš zapravo... Gdje možeš gurat svoju energiju i svoje stremljanje. Na neki način postaješ efikasniji, da kažem tako. A ja sam ti uvijek... Ona muzika kojom se ja bavim, htio sam uvijek da bude onak... Baš dobra, onak special dobra. Da ne bude... Da bude baš izvan nekih standarda, recimo to tako. A to je s vremenom postalo nemoguće radit na taj način uz stalni posao. Tako da je to bio jedan od glavnih razloga zašto sam dao otkaz prije tih 5 godina.

Koje je bilo tvoje prvo sjećanje kada si shvatio da te zanima glazba ili umjetnost općenita ali imaš li neko baš ono sjećanje kada si baš shvatio da te to jako zanima, da bi baš htio mu onako možda ono isprovat to naučiti ili tako?

Pokušavam se sad i prisjetit kad prvi put sam ja zapravo shvatio da je to meni najprivlačnija i najzbuljiva stvar ta muzika odnosno bavljanje muzikom.

Možda čak još i u mlađoj dobi, ne znam. Od uvijek ta muzika svirala na radiju, nekakvi prijatelji iz kvarta su mu upoznavali sa nekakvim muzikama. Donosili kazete, nabavio se i gramofon u mojoj kući tada dok sam još bio klinac. I sjećam se kako me to onako privlačilo i impresioniralo. Čak sam crtao gitare, crtao bendove. Znači prije bavljanja muzikom sam se izmišljao, znači u nekoj dječjoj igri, imaginarni onak svijet, ko reki fantasy world, da sam u nekom bendu. Ili nekakva priča o nekom xy bendu koji onako počinje. Kao onako autentic bend, onda si polako raspada i onda na četvrtom albumu je najgori. Ja bi to onako sve nacrto, onako napravio cijelu priču. Prije nego sam uopće gitaru uzao u ruke. To mi je bila onako dosta napeta tema. A gitaru sam uzao u ruke zajedno sa par friendova iz zgrade. I onda smo imali prvi koncert. Vrlo rano

smo, hvala smo svi, bili nabrijani na taj slični način kako je to ludo svirati u bendu. I prvi koncert smo napravili možda nakon tri četiri probe u podrumu među krumpirima u mom haustoru u zgradi. Imali smo ja mislim 14 godina možda. I taj bend se zvao Vandali. To je bio taj prvi bend.

I ti Vandali su bili zapravo onako ulazak nas klinaca u taj neki svijet svirke. Nismo imali nikakve posebne svirke. Za friendove po tim podrumima smo znali nastupit. I dali sam u kontaktu i friend sa tom ekipicom koja je svirala tad u to vrijeme. A neki od njih se bave i daljem muzikom što je onako totalno najš. Nakon toga je došlo onak još gomila bendova. Ne bih čak ni spominjao sve ih imenom da ne zaboravim nekog propustit. Bend možda za izdvojit je bio The Babies. To je bilo negdje recimo krajem devedesetih smo se mi okupili. To je bio nekakav garage rock and roll bend recimo u takvom stilu. I u to vrijeme čak, to je sad već krećemo prema 2000. I tad je bio nekakav revival tih rock and roll bendova. Čak u svjetskom nivou, I guess. I onda je par kritičara kod nas onak skužilo da smo mi nekakav zanimljiv band. Uglavnom, oni su nas izgurali kao nekakav hrvatski naš lokalni odgovor na taj revival rock and rolla. To su oni bendove Strokes i Hives i tak nešto. Ljudi će možda neki znati. I taj bend je bio onak, dosta onak poznat recimo. Bila nas je po televiziji. Svijeli smo u dosta tih festivala. Objavili smo album za to nekog poznatog, poznatijeg izdavača ovdje u Zagrebu. Bilo je jedno lijepo iskustvo. Na neki način sam vidio kako to funkcionira. Vidio sam i negativne strane naravno toga kad si nekakav poznatiji bend. Odnosno kad imaš poslad sa tim medijima i sa tim izdavačima. Na neki način tad sam možda i shvatio kako stvari možeš zapravo uraditi sam. To je doslovno taj DIY pristup. I kako ti nije potreban nekakav veliki label, nekakva medijska priča i nekako nabrijavanje preko medija. Jer u tom periodu toga je dosta bilo za taj bend. I taj bend je bio onako. Ja bih mogo reći kad gledam iz ove perspektive. Dosta dobar bend. Ali ja prepustavljam da su nas onako isfurili i izdvojili. Jer smo bili jedini takav bend te vrste u to vrijeme. Bili smo onak nekak početak te priče. I kasnije je nastalo još nekih zanimljivih garage rock and roll bendova u Hrvatskoj. I to je taj početak 2000-ih kad je takve muzike bilo dosta. I bio sam onak dosta u tome. I organizirao sam nekakve festivale i svirke. Nakon Babysa, nakon tih dosta je bilo i turneja po inozemstvu s njima. Prvi put u mom životu. A nakon što se bend razišao onak friendovski. Dosadili smo se i više se nismo razumijeli s tim mainstream labelom. Pa smo onda nešto pokušali sami izdat. I nekako je bend došla u nekakvog friendovskog prirodnog kraja. Nakon ja mislim šest godina svirke.

Tad si bilo još par bendova. Welcoming Committee in Flames bio je jedan bend. Nakon toga Daikon Family. To su onak bendovi koji sam onak radio sa svojim prijateljima. I koji su dosta

svirali, dosta radili turneje. Bili su dio nekakve garage rock and roll scene. U to vrijeme. A nakon toga... Sad već smo negdje u 2015. 2016. Sam imao bend koji se zove Modern Delusion. I tad sam upoznao zapravo nekakvu još malo drugačiju ekipu. Koja je u Zagrebu vezana za Klub Medica i za tu DIY punk scenu. I drago mi je da sam postao i dio te ekipe između vremena. I da sam upoznao puno nice ljudi tamo. Koji su mi dobri prijatelji dan-danas. I dan-danas funkcioniram u tom nekakvom muzičkom okruženju. Te scene oko Medike ili dijelomično oko Močvare. Ljudi će otprilike znati koja je to ekipa otprilike. Hoću reć tad sam u tom bendu koji je nastao negdje u to vrijeme. Koji se zivao Modern Delusion. Tad sam potpuno nekako vidio kako funkcionira taj DIY svijet. I na jedan onak totalno nepostredniji način. Jer smo dosta svirali po DIY plesovima i squatovima. Po cijeloj Evropi. I zapravo taj bend nakon dva albuma je bio nekakva prelazna faza. Pogotovo zadnja stvar na zadnjem albumu tog benda. I bio je nekakva prelazna stvar gdje sam ja prvi put počeo razmišljati. Da bi možda mogo naći način kako da napravim nešto sam. Nekako sam se bio među vremenom zasitio bendova. Na način zapravo. Za bendove treba zapravo puno sreće. I treba puno puno rada, puno truda. To se radi o ti ljudi koji se na neki način postaju nekakva obitelj. I teško je to naći. A da isto vrijeme su ti ljudi potpuno u muziji. Ili da dijelite nekakav sličan pogled na muziju. I stvarno respektiram svaki bend koji je na okupu i koji svira i putuje okolo. Nije to lako. I da ne pričam da je zapravo vjerojatno još teže napraviti neki bend koji je fakat dobar. Da ti se tako posreći u životu. I uglavnom nakon tih mnogo mnogo bendova i turneja razmišljao sam neki novi challenge. Ono nekako novo uzbuđenje. Ti kad si sa bendom na stage-u ti si zapravo u nekakvom zatvorenom frejmu. Čak si nekako i imaš...nekakva zajednica tih ljudi koji su bratski. Koji su savi među sobom. Ti si dio toga. I taj osjećaj je naravno ono što te i fura u tom trenutku. Govorim recimo o nastupu. I u biti taj neki novi izazov razmišljao sam kaj još nešto novo napraviti.

Biti sam na pozornici onak bi definitivno bio nekakav zanimljiv challenge. Dosta onako intenzivna situacija kada razmisliš. I onda sam razmišljao sad kako to napraviti. Evo idem nešto pokušati. I prvo sam razmišljao. U tim bendovima koje sam spominjao sam svirao gitaru i pjevao. I sad da li bi bilo logično. Odnosno kako bi to izgledalo kad bi sa gitarom nešto počeo sam raditi na stage-u. I sad se onak. Uvijek kad radim muziku ja to isto vrijeme i vizualiziram. Kak će to uživo zvučati. Odnosno kak će to imati nekakvu sliku. I sad razmišljao sam onak. Znači na stage-u sa gitarom. I nekako mi nije rezonirala ta slika. Nekako na neku foru. Kad je neko sam na stage-u. Mislim kad si sa gitarom solo na stage-u trebaš biti fakat jebeno special. Karizmatičan i dobar. Ne znam Jonathan Richman. Ne znam takvi ljudi. Ili ne znam kada znam. Leonard Cohen. Ne slušam Leonera Cohena ali recimo. Tako da to je bilo onak. Nisam bio

siguran da li. Da li ja toliko. Da li imam takav value. Da bi onak samo s gitarom. Samo s liriksima. Mogao nešto tako napraviti. I onda sam razmišljao. Ako to ne uspiješ na tom levelu sa gitarom. To onda ispadne dosta onak. Nema smisla onda. I razmišljao sam. Eventualno možda ima smisla kad si s elektronskom mjuzom na stage-u sam. Čisto onak solo uz klavijature. Mi je nekako rezoniralo. Čak i ako će rezultati biti loši. Ali nekako onak je. Više nerdi. Više nekak opraštajuće. Nekak je. Kao znam. Nekak na tu forum mi je onak zvučalo. Da bi možda bilo bolje da to probam. I uglavnom. Nabavio sam nekakvu jeftinu opremu. Doslovno sa hrelića. Nekakve skoro padijeće sintesajzere. Za početak. Klavijaturice. I napravio sam tu stvar od tog zadnjeg benda. Modern Delusion. Sa tim sintićima. I nekako sam uspio skužiti kako bi se možda moglo nešto onak napraviti da ima glavu i rep. I nakon toga sam nekakve snimke. Te kombinacije. Puštao jednom frendu. Zapravo ću ga spomenuti. Jura iz benda Par Nepar. To je jedan moj mlađi frend kojeg sam upoznao umeđu vremenu. Na sceni. S javen band. I ja se sjećam njegove reakcije. Kad je on čuo te snimke. Kad sam ja to sad napravio. Bio je onak. Wow. Baš iznenađen. Ja reko. Wow. Okej. Znači to bi možda moglo imat smisla. Mislim. Svi mi radimo. Svi mi radimo jer želimo tu neku poruku. Koja god da je. Da je nekakvi ljudi mogu pročitati. Skužiti. Odnosno da ih privuče. Teško je privučiti pažnju ljudima. Na stage. Ili s musom. Još je teže zadržati. Onak sljedećih pol sata. Onak. Nije lako. Ali nekako. Ta neka prvotna reakcija mojih frendova. Na tu mjuzu. Što sam je složio. I to sam nazvao. Neon Lies. Jel. To je to sad što radim. Negoko mi je bilo dosta velik poticaj. Da. Čak razmišljam. Evo. Za dva tri mjeseca. Može. Ajde prvi live nastup. Vidjet ću. Doću ću tamo na stage. Solo. Taj moj uređaj. To je ti nekakav uređaj sa kazeta koji pušta mjuzu. Kao back track. Znači. Realno koristim taj kazetofon kao laptop. Taj sistem koristim još dan danas. I te kljvice. I onak. Par pjesama. I niš. I ono. Krenulo je. I ono. Osjećaj je bio fakat. Dosta intenzivan. Onak...solo pred ekipom. U mraku. Svi. Jebi ga. Svi. Gledaju tebe. Nemaju drugdje gledat. I. Fakat je ono. Kick in the ass. Ne. I. Taj osjećaj. Ta uzbuljivost tog nastupa. I pjevanja pred nepoznatim ljudima. Odnosno. Često sad i poznatim ljudima. Je onak još dan danas. Onak. Nakon sad već koliko. 7 godina te priče. Mi je dosta uzbuljiva. I dosta je onak. I dalje mi je onak. I dalje mi je frka. Prije nastupa. Kak će sve ispast. Frku. U najpozitivnijem smislu riječi.

Osim muzike, čime si se sve bavio u životu?

Vratit ćemo se malo u prošlost. Kad sam znači upisao fakultet. Bila je nekakva ideja da ću se možda baviti nekim odjetništvom ili takvim nečim. Kao pripravnik sam vrlo, vrlo brzo skužio da to nije za mene. Biti odjetnik. Treba biti posebno kakova naravno za biti odjetnik. Ja prepustavljam kako sam manje više introvertirana osoba. Odnosno. Možda osoba s nekim drugačijim vrijednostima ili pogledom na svijet. To bi bilo onako dosta nespojivo. Onda sam odlučio odustati od te nekakve odjetničke karijere. I pokušati pronaći posao možda u državnoj službi. Ili neki takav relativno lagani posao s pravnim fakultetom. Gdje ću onak da karikiram. Gdje će taj posao raditi s pola mozga. A da ću se i dalje baviti muzikom cijelo vrijeme. I tad sam kak sam imao ok CV i dva jezika. U biti sam čak mogu birat u tom trenutku pripravnik. Masovno su primali pripravnike u ministarstva. I onda ajde nekom ministarstvu da ga se ne sramim. Ka znam da nije baš neki mup ili nešto. Ministarstvo zaštite okoliša je zvučalo smisljeno. I javio sam se na natječaj i tamo sam bio zaposlen. I bio sam... sljedećih deset godina sam radio u ministarstvu zaštite okoliša. Mada svako ministarstvo je slično. I slični su ljudi i slični su procesi. Tako da nećemo mistificirati zaštitu okoliša kao ministarstvo. Naravno kao temu ona je bitna i dalje. I sve je bitnija naravno za cijeli naš svijet. To je uglavnom dio te priče o mom poslu.

I nakon toga u tom razdoblju, znači kad je prvi put, kad sam znači odlučio dati otkaz. Na poslu nisu bili ni previše ni iznenađeni zapravo. Iskreno, nikad se nisam zapravo jako našao u tom poslu. Odnosno nisam bio nikad previše ambiciozan. I opet ni s druge strane nisam bio na neki način dio tog kruga na poslu. To su ljudi koji jedva čekaju doći na posao i u deveto jutro popiti kavicu. Definitivno nisam bio taj tip. Nakon toga, da, taj otkaz, pa bilo je malo onako zastrašujuće. Imao sam, imao sam podršku onako od prijatelja. Moralnu podršku. Nekako tu, da, neizvjesnost. Mislim, ja sam to dosta onako izračunao i racionalizirao da ću moći živjeti od tog nekog iznosa novčanog. Ako ću, ako ću dosta svirat. Da, nisam toliko uopće nekako neizvjesnost osjećao. Nije mi je bilo strah. To ću reć. Nekak, nekak je to. E ok, reć ću ovako onda u kameru. To je nekako odluka o tome da se samo time bavim je bilo zapravo nekako jedina moguća odluka. Jer na neki način, čak i bez nekog razmišljanja o posljedicama te odluke. Jer sam bio siguran, s obzirom da sam se dosta depresivno osjećao. I zadnjih tih godina zaposlenja u ministarstvu. I nisam bio ni zadovoljan ni sobom, ni načinom života svojim. Da sam zapravo. Kad se ovako prisjećam. Jer ne razmišljam više o tome toliko puno. Zapravo sam to napravio iz nekog čak poluočajnog stanja. Samo da se maknem odatle. Ne od tih ljudi. Ti ljudi su ok. Jer ljudi su ljudi naravno. Nego jednostavno počelo me baš dosta onako gušit. Bit na nekom mjestu gdje čovjek ne želi bit. I bilo je to zapravo nekakva čak možda i zdravstvena

odluka. Za mentalno zdravlje da dam otkaz. Tako da u tom trenu kad se to i dogodilo. Nisam osjećao nekakav strah od egzistencije. Niti nekakvu neizvjesnost te vrste. Jednostavno sam osjećao veliko olakšanje. Nekako sam na neku foru sam se reinventao. Ne znam kako bi to bolje opisao. Prestao sam brinuti o nekim stvarima toliko. I tako da je to bio dobar trenutak. I možda je bio pravi trenutak. Zadnji trenutak da promijenim način života. I da krenem negdje drugdje. Naravno nisam požalio zbog te odluke. I u biti mogu reći da čime se sad bavim što radim. Da doista živim ispunjeno i zadovoljno. I nije mi nimalo žao zbog svoje odluke.

Goran-Transkript-Studio

Što preferiraš, sintisajzer ili gitatu?

Kad čovjek svira u bendu, I dok sam svirao gitaru, I u cijeloj toj kombinaciji s drugim ljudima, na neki način si u svom žanru. Teže je mijenjati stvari I reagirati ako ti padne neka ideja na pamet, u tom smislu uspoređujući sviranje u bendu I sviranje solo... Jednostavnije je. Naravno i ta druga stvar da spomenemo, to više nije sad gitara, nego to su sintevi, tejpovi, elektronska muzika generalno, puno je jednostavnije, ali na način da je i puno efikasnije, to je recimo taj neki tehnički aspekt toga, a žanrovski, znači to je recimo nekakav dark wave synth, Minimal Synth, da ga ovako nekako nazovimo nekakvim imenima, on pruža dosta zapravo više prostora za nekako osobno izražavanje i u liriksima i muzički, nekako je cijelo polje šire. Ja čak i prepostavljam da je nekako, da će i s vremenom, a to je već sad evidentno čisto kad vidim mlađu ekipu koja dolazi na koncerte - srećom dosta mlađe ekipe dolazi isto na moje koncerte. Njima je nekako normalno, uobičajno vidjeti nekog lika koji ima samo mikrofona u ruci, nekakav mali uređaj i neka svjetla iza i to je njima nekako normalno prihvatljiv event. Za razliku recimo od moje generacije koja je uvijek onako gledala kako ljudi sviraju, onako admira ta sviračka umjeća I drugačije je... Pa ću još ponoviti rečenicu, sorry. Mislim da je danas muzički, uz sve ove moguće tehničke stvari, mislim da je danas moguće raditi solo music, solo nastupati. Ja na neki način nisam nikakav futurolog, ali na neki način i vidim da je to budućnost muzike. I u krajnoj liniji ljudi se, nažalost, iz druge strane i usamljuju i istovremeno se naravno sve više i individualiziraju. I ljudi danas, mlađi ljudi pogotovo, to mogu vidjeti kako kad dođe mlađa ekipa, kad razgovaram s njima nakon koncerta, na neki način mogu se vidjeti u toj priči da je neki lik solo tamo na stage-u, da ne svira skoro pa ništa. Ali evo, da pjeva, ima nekakvu poruku. To je nekako dosta postalo sve uobičajenije. Nekako isto prepostavljam da će biti sve manje i manje bendova. Za sviranje nekog instrumenta poput gitare treba dosta i vremena i truda. I tim uopće ne mislim sad smanjiti naravno doprinos mlađih tih umjetnika koji rade solo. Jer ja radim sad to ja isto tako, poput i njih.

Hvast, odmah sam se malo izgubio, sorry. Da, još ću jednu rečenicu reći na tu temu, pa ako se može šta spojiti, sam da malo da razmislim.

Nakon cijelog ovog iskustva bavljenja muzike u bendu i tom gitarom koju evo recimo... Gitaru nisam već dugo godina uopće nije primio u ruku. Na neki način sam je onako iskoristio te mogućnosti koje daje ta muzika gitarska i uopće muzika u bendu. Raditi sad elektroniku i synth muziku je na neki način jednostavnije. A s druge strane je taj tvoj izračaj može biti puno kompleksniji. Možeš puno toga više nekako emotivno i muzički pokrit sa synth based muzikom. Tako da mogu reći da sam našao neki svoj način u toj kombinaciji za svoj nekakav izražaje. I dokle god će biti ovako i dalje uzbudljivo i dokle god će se moći to dalje kombinirati na nekakve malo novije izražaje... Otvarat neke nove teme možda muzički i ne znam i mentalno mogu tako isto to reći. Osjećam se nekako dio toga na nekoj dubljoj razini. To je muzika koja rezonira na jedan dublji način sa mnom.

Kad sam počeo raditi znači solo, nekakav prvotni, prvotna emocija tog sam bio znači na stage-u je bila nekako više konfrontacija. Znači nekakav, možda sam čak nekakav svoj vlastiti hejt, hejt je možda teška riječ, ali neku vlastitu frustraciju koja mi se skupila valjda neko duže vrijeme, sam u početku karijere tog solo projekta, Neon Liesa, sam nekako više konfrontacijski doživljavao. S vremenom mi se to svičalo, promijenilo, na neki način nekakvim valjda vlastitim ispunjenjem u životu, prepostavljam, ili onim što radim u toj muzici. Sada mi je nekakav više osjećaj obuhvatnosti, kako da se izrazim, ili prihvaćanja možda još bolje. Nekako sam više svjesni publike koja je ispred mene. I na neki način to nekako jednostavnije komuniciram s ljudima dok nastupam. Tako da mogu srećom reći u ime toga da se ne mogu čak ni sjetiti zadnjih nekoliko godina da je bio nekakav loš koncert. Bez obzira čak na neke tehničke scenarije, nekakvih kvarova ili ne znam čega, što god se desilo ili koji god bio setting možda krivi. Nije bilo lošeg koncerta, bar nekako nije bio loš na način koji sam ga ja prihvatio, odnosno shvatio. Tako da je svaki novi koncert, mi je dosta ispunjavajući iskustvo. I u biti se veselim svakom idućem koncertu. I time hoću reći, dok je gotovo to tako, dok je gotovo to uzbudljivo i zanimljivo na taj način, ja ću raditi taj Neon Lies projekt. Pa vidjet ćemo što će budućnost dovesti, čime ću se ja baviti, ne znam, za par godina. Iako sam naravno racionalizirao isto i zamišljao, kako će to biti za deset godina, da li je to možda ostvarivo, da li će to biti malo cringe ili neobično. Jer sad imam 50 godina i za deset godina ću imati 60 godina i izgledaću starije. Ljudi kad te gledaju i doživljavaju na stage-u i kad te doživljavaju kroz godine, doživljavaju te naravno na drugačiji način. To će svako od nas doživjeti u životu, nadajmo se, će imati tu priliku možda vidjeti taj osjećaj na neki način starenja, da to tako vulgarno kažemo, realistički naime.

Nekako čak mogu zamisliti da to funkcionira i za deset godina, izgledaću malo starije. Poruka će biti prilično slična, jer je ona osoba. I hoću reći, mislim, nadam se da će to funkcionirati za deset godina.

I u drugim rječima, nadam se da je ovo nekakav dugoročni put kojeg ću i dalje muzički istraživati i da će biti održiv da se tako izrazim.

Kako drugi ljudi i situacije djeluju na tvoje stvaralaštvo?

Svi smo mi te točkice u tom velikom društvenom sistemu. I prilično smo krhki i osamljeni na neki način. I sve to utječe na nas i sve ovo što se događa i vremena kako su, recimo, to tako nastupila. Iako u mnogim stvarima nisam pesimist i u mnogim stvarima doživljam suvremeni svijet definitivno boljim nego što je bio prije. I mnoge stvari... Toliko stvari se na neki način... Iskristaliziralo. I ljudi koji su bili, da se tako izrazim, slabiji ili krhkiji ili puno drugačiji od većine, mislim da danas imaju malo bolju priliku biti svoji i izraziti se na svoj vlastiti način i o svom vlastitom identitetu. I umjetničkom i osobnom i seksualnom, kojem god identitetu. Tako da u tom smislu puno je bolje, naravno, nego što, primjer, što sam kao ja bio klinac. S druge strane su vremena opterećena tim ekonomskim, društvenim i ne znam kakvim sve moralnim padom. To, ako sad zvuči kršćanski, nisam vjernik. Samo da napravim disklemer. Ali... Bit... Danas, prepostavljam, mlad... Mladi umjetnik koji počinje u ovoj...

U ovakvoj ekonomskoj situaciji i... Ehm... Ehm... Ehm... Ne znam što zvuči ti o reći tim. Ok. Sorry.

Misliš da je možda danas onda lakše kao... Ovaj... Izraziće mladim ljudima nego što je to bilo tada?

Da je zato... Baš... Ovaj... Ehm... Si tek sada odlučio kao potpuno baviti se glazbom jer je lakše ili je to nepovezano?

Ehm... To je čak nepovezano, da. Možda u moje priči, da. Ok. Ali evo... Mogu bi reći, evo za kameru... Ehm...

I u tom smislu danas je... Ja mislim da na neki način danas se ohrabruje... Biti više svoj. Biti individualan. Izraziti se negako iskreno i potpuno. Ehm... Čak i ne raditi neke kompromise. Ehm... Mladi ljudi danas imaju puno više informacija i hrabrosti. I ja preposljam čak i...

Prepostavljam čak i više nekakve praktične inteligencije da krenu već ranije svoj život uređivat na način koji njima najbolje odgovara. Ne bit impresioniran toliko sa obitelji. Ehm... I sa nekim društvenim...društvenom situacijom oko nas. I u tom smislu mislim da je jednostavnije i da su bolje vremena za umjetnost.

A s druge strane naravno u ovim vremenima teško je početi mlađoj generaciji raditi egzistenciju vlastitu, riješiti vlastito stambeno pitanje. Vlastiti posao. Da ne pričam ljudi koji žele imati obitelj. To je meni onako... To mi je kao put na svemir. Pogotovo nekako danas ja kako mogu vidjeti kako je to s mlađim ljudima. Tako da vremena jesu na neki način teža i veći su izazov. A s druge strane opet te neke vrijednosti koje su zapravo dosta na neki način posredno iz nekakvog možda čak punk i underground svijeta. Te neke vrijednosti o ravnopravnosti u bilo kojem smislu su puno izraženije. Puno su bitnije danas. I u tom smislu sam optimist u nekakvoj općenitoj priči.

I naravno, kažem, s druge strane svako mlađi koji kreću u to naći će neki svoj put. Ja bih možda samo rekao onak da doista treba slušati svoj vlastiti glas koliko god to klišerizirano zvučalo. Ali on je taj koji je zapravo... onaj pravi koji će te možda na jedan način izvesti na drugi put. I samo bih zapravo još dodao jednu mislu jednog mog prijatelja i tog se uvijek sjetim kad radim nešto. Treba uvijek stalno raditi nešto sitno. Znači, govorim sad o stvarima koje su tebi bitne. I kako radiš te stvari sitno, sitno, sitno i to radiš u nekakvom slijedu vremena, uvijek će se, uvijek će se, nadajmo se, to nekako zbrojiti na kraju. Uvijek će taj rezultat, će se konačno pojaviti. I na neki način možda, možda je to moja priča. Ja sam se uvijek, uvijek time bavio, nisam nikad stajao. Uvijek negdje onako positno i nekako se eto, sa tim svim valjda iskustvom i sa svim tim vremenom i sa svim tim poznanstvima i nemam pojma. Nekako se to valjda skupilo u jedan tren da je bilo pravo vrijeme da se to sve poklopi u jednom trenutku u mom životu. Da krenem tako, tim samostalnim putem, da se počnem baviti jednom malo drugačijom muzikom, jednim drugačijim izražajem. I evo i tu sam sad danas gdje jesam.

Imaš li ti primjer neke situacije ili događa, nadahnuli kao osobu ili kao umjetnika?

Wow. Ček, moram malo razmislit. Neki baš ono D događaje za izdvojiti. Možda bi spomenuo recimo... Ne, ne. Stvar u tome da je to meni toliko onako... Okej, može u kameru. Meni je sve to došlo nekako vrlo organski. I nekako s vremenom. I nekako nesvjesno. Tako da recimo sad kada razmišljam, ne bih se mogao sjedit nekog baš krucijalnog momenta da sam osjetio da je to nekakav putokaz. To je bilo onako... Tisuće malih putokaza s vremenom. Kažem, puno

bendova, puno prijatelja. Puno putovanja i puno svirki. Me nekako poguralo. Kao neku plimu me, valjda, odnijelo. Na to mjesto gdje sam sada.

Koji su ti bili najveći izazovi u organizaciji, kada bi bili slobodni koncert? Pogotovo jer si ti one man man, znači ti je puno toga biti možda i sam raditi. I koji su ti sad bili najveći izazovi? Šta ti je uvijek nekako najgori dio u kojoj ti je organizacija?

Kad radiš sam i kad organiziraš sam sebi stvari, kad si sam svoj, jel, majstor. Da, ono, ja prepostavljam jedan od većih izazova je, znači istovremeno, osim što stvaraš tu mjuzu i što nastupaš, istovremeno sam sebi si, jel, na neki način menadžer, jel. Bilo je par opcija iz nekakvih booking agencija koje rade i koje pomažu oko organizacije. Ali koje su htjele ekskluzivno, to znači da ti isključivo nastupaš preko njihovog posredstva i onda oni uzimaju neki cut. I oni ti mogu pomoć sa nekakvim nastupima i tako dalje, ali nisam nikad htio pristati na neku kombinaciju da ovisim o nekome. I mogu reći da imam tu sreću da uvijek sviram na mjestima gdje želim svirat, odnosno da mogu birati gdje ću svirat. Da je to pred tom nekom ekipom koji će to zanimat. I da je to mjesto koje je zapravo na neki način i prihvatljivo u kontekstu moje muzike. Postoje neka mjesta, evo na primjer u Zagrebu, nećemo imonovat klubove, ali ima mjesta gdje mi se ne da svirat. To su nekakva mjesta koja su možda pomalo za svakoga, ali nisu za nikoga. I... Bilo je, bilo je takvih poziva, ali ljubazno odbiješ. Ako imaš prilike, ako si u poziciji da to radiš... Sad mi se malo izgubio. Pitanje je bilo... Ok, da, da, da. I naravno, sam bukiraš, sam si u tom cijelom poslu sa mailovima, sa kontaktima sa ljudi. Bilo je dosta svirke umeđu vremenu i naravno imam dosta kontakata. I... Manje više gdje god sam svirao, ja mislim da je bio okej dojam i većina tih mjesta ponovno želi da dođeš iduće godine. I biti tako nekako i organiziram te turneje. Dobim nekoliko poziva i sad vidim gdje se ti gradovi nalaze na karti. I onda eventualno da ispunim sad rupu između ta dva grada, onda se obratim nekom organizatoru. A opet, s druge strane, kako je to sve nekakav DIY krug ljudi, to su biti sve entuzijasti i music lovers, koji zapravo nisu tu zbog love, nisu profesionalci na tu foru. To su ljudi koji će iz ljubavi organizirati, vrlo jednostavno rečeno. Jer i drugim riječima nisam nikad brinuo o nekakvom tretmanu ili honoraru ili hospitality-u. Znam da će to mjesto kad me pozvalo, da će dati sve. Da će ti ljudi dati sve od sebe u vezi honorara ili organizacije. Tako da sam na neki način miran i u sigurnim sam rukama. To je cijela jedna zajednica ljudi i klubova po cijeloj Evropi koji dijelaju te neke iste vrijednosti. I to su ljudi koji se već naravno znamo se međusobno sa te scene. Tako da je to sasvim drugačije isto kako je nekad bilo u mojim

rock'n'roll danima. Kad smo svirali po birtijama i svađali se sa gazdom oko jedne ili dvije pive. Da, srećom, ne moram više svirat na takvim mjestima.

Ispričaj nam nešto o svojim albumima

Sad, relativno nedavno, u petom mjesecu, objavio sam taj zadnji album. On se vidi ovdje. Ovo nisam stavio kao nekakav display čak. Nego sam prije tjedan dana, mi je cura spomenula kao da nisam dugo napravio neku novu pjesmu nakon albuma. To ima sad već nekoliko mjeseci. A potom sam si stavio ova zadnja dva albuma koja su izašla na vinilu. Kako nekakav podsjetnik, kao trebalo bi još malo nastaviti raditi. Da se još malo potjeram i da se ovako napravim setting. Za tih nekoliko novih stvari. Ovo je zadnji album. To je četvrti po redu. I u biti, s njim sam nekako najzadovoljniji. I nekoliko godina je trajalo između ova dva zadnja albuma. Tako da se sad nekako poklopilo. I da, dosta dobro prihvaćeno. Odnosno, ljude koji zanima takva muzika. Definitivno su sad, vjerojatno, čuli za njega. I mnogima se svidio. I njega u biti većinom izvodim sad uživo. Kad izdaš album, znači onda si u nekakvom periodu, možda od godinu dana. Gdje ta album promoviraš. I to je sad ta priča sve turneje koje su bile ove godine. I koje će uslijediti do kraja godine. Ići ću još nešto u Njemačku i Švicarsku. Biće koncerata u Zagrebu. Sad, prvo što me čeka sad za nekoliko dana će biti Vljaj alternativa. To je jedan underground festival u Benkovcu. Koji će biti jako zanimljiv. Još do sad nisam bio tamo. Biće mi drago upoznat tu ekipicu tamo. Dobro, to je to.

A Neon Lies traje od, ako se ne varam, od 2015. ili 16. Ne mogu sad točno reć. Ali to sad već ima dosta godina. Četiri albuma za redom. Kao što rekoh. Da, ne znam šta bi još tu rekao. Ok. Pa evo, sad sam ovo spomenuo. To će biti ok.

Možemo sad na filozofiju. Osim muzike, što ti još pruži sreću u ovoj životu? Što voliš raditi u slobodno vrijeme kad ne sviraš ili kad ne skladaš?

Inače, moja druga ljubav nakon muzike je povijest. Tako da dosta čitam o povijesti, bilo kojih god razdoblja i bilo kojih god problematika. To je isto jedna tema koja me od uvijek isto zanimala u životu. A, za spomenut čime se ja još bavim ovako, ne znam, evo imam psa. Ne znam da li se vidi u kadru. To je Megi koju sam usvojio prije, sad već ima četiri godine. Puno vremena provodimo zajedno. Srećom kad sam ja na putovanjima, cura, prijateljica, moj tata,

ima puna opcija za tog psa. Tako da okruženje, ljubavlju i smještajem dovoljno unatoči mojim putovanjima. Volim izlaziti na koncerte, volim se... Volim zapravo... Kako puno radim zapravo doma i puno su mi uši muzike. Ne slušam toliko često muziku doma. Osim nekad u društvu cure ili nešto poslušamo neki novi album koji nas zanima, koji je izašao nečiji. Ali generalno idem na puno koncerata drugih bendova. I to većinom bendova koji su u tom nekom manjem skejlu. To su nekakvi mladi bendovi na proputovanju, na turneji. U biti slično. Možda nekakvi izvođači. Možda nekakvi izvođači. Možda nekakvi izvođači poput mene koji dolaze u Mediku ili u Močvaru, na takve mjeste u Zagrebu. Tako da dosta sam čestovani i dosta... I dalje mi je onako uzbuljivo. Zanimljaju me dobre bendove. Tako da u tom uživam i dalje. Kao kad sam imao i 15 godina, doslovno.

Kao umjetnik, sl. glazbenik, često moraš biti spreman izrtavati svoj osobni život za glazbu. Misliš li da je tvoj životni put utjecao na tvoj osobni život, ideju obitelji, djecu? Kako misliš da bi tvoj život zapravo izgledao bez muzike?

Kad ovako razmišljam... Kako bi moj život izgledao bez muzike? Teško bi mi zapravo bilo zamisliti kakva bi osoba bio. Gdje bi me put odveo. I da li bi recimo bio nekakav totalno drugačiji scenarij. Na primjer, da li bi zasnovao obitelj ili tako nešto. Što se tiče obitelji i djece, to mi je nekako uvijek bilo nešto... Naime, uvijek sam razmišljao, nema loših scenarija. Ako je čovjek zadovoljno, nema loših scenarija. Ako živi ispunjeno... Naravno, da je prekrasno imati djecu. I to je vjerojatno cijeli jedan svemir za sebe. Koji se meni nije dogodio u životu. Ali i da je onako. Ja prepostavljam da bi nekako i dalje bio to što jesam. I dalje bi se bavio muzikom. Na neki drugi način, hoću reći da ja mislim da nekako... Ne mogu uopće pojmiti neki drugi scenarij. Nego da se bavim muzikom. Druga je stvar kako je to sve ispalo i gdje me to odvelo. Ali nekako mi je to vrlo bitan dio života. A što se tiče obitelji i djece, nisam nikada imao neku duboku potrebu imati obitelji i djecu na taj način.

Moja teorija je da bi djeci trebali imati ljudi koji stvarno žele djecu. To bi bilo najbolje. I u tom, kažem, u drugom scenariju... Ja mislim da bi bilo... To bi bilo vrlo, vrlo slično. Da bi se sve nekako izašlo na svoje na kraju.

I u kraju linije znam te neke svoje kolege i neke čak i legendarne bendove poput, ne znam, Dead Moon. Jedan bend iz Portlanda. Oni su... To je jedan bračni par koji je imao puno djece zajedno, a isto vremeno su i svirali i radili turneje. Oni su jedan bend iz jednog DIY, također, okruženja, pa zato ih i spominjem. Tako da su imali obitelji, djecu i... A da li su bili, onako, svoji, da li su

živjeli ispunjeno? Tako da, kad razmislim, zapravo, ja mislim da bi uvijek... Nekako bi uvijek ispalo slično, ja mislim. No pressure.

Znači, zašto misliš da je umjetnost bitna? Misliš li da umjetnost, sad na primjer glazba, film ili čak ono, neka slika, da može pomoći ljudima i na koji način?

Smatram da je umjetnost bitna, da. Ona nekako uljepšava grozni svijet oko nas i treba se na neki način boriti za ljepotu u svijetu. Ili čuđenje u svijetu, kako bi rekao Anton Dragošimić. Da. Ja mi je moj egzot. Da. Sortom. Da. I ovo je, to bi se nadorao.

Šta tebi predstavlja životni uspjeh?

To je pitanje na kojeg će vjerojatno svako odgovoriti na svoj način. Kad pokušam to definirat nekako iz svog osobnog stališta ja mislim da je jako bitno da radiš ono što voliš. Šta god radiš. I da će ti cijeli život bit, ili barem dio života k'o meni. Da će ti cijeli život bit igra i sreća svaki dan. To je to.